

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง พัฒนา และทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในการที่จะพัฒนา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ โรงเรียนกู่จานวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกู่จาน อำเภอคำชะอี จังหวัดโขงสรวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เหตุผลที่เลือกโรงเรียนแห่งนี้ เป็นพื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัยด้วยเหตุผล 1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลที่มีขนาดเล็ก และตั้งอยู่ในเขตชนบทตาม 2) ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการที่จะร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีระดับคุณภาพที่สูงขึ้น และ 3) ผู้วิจัยสามารถเข้าไปในพื้นที่ได้อย่างสะดวก และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ และด้านกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ตามแนวความคิดของ เคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart) ที่มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนงาน (Planning) 2) การลงมือปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้เฒ่าเฒ่าโรงเรียน 1 คน รองผู้เฒ่าเฒ่าโรงเรียน 1 คน
- 2.2 ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 8 คน และหัวหน้างานกิจการนักเรียน 1 คน
- 2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 3 คน
- 2.4 ผู้ปกครองนักเรียน 4 คน
- 2.5 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 6 คน และ มัธยมศึกษาตอนปลาย 6 คน
- 2.6 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน

ในการดำเนินการศึกษาผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก
 ตอนที่ 2 บริบทของพื้นที่ทำการศึกษา
 ตอนที่ 3 ผลของการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล
 ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวนทั้งสิ้น 31 ราย โดยผู้วิจัยใช้รหัส 01 - 31 แทนชื่อ และนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 01 อายุ 44 ปี เพศชาย วุฒิการศึกษาปริญญาเอก เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกู่จานวิทยาคม ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 1 ปี 8 เดือน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 02 อายุ 48 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนกู่จานวิทยาคม ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 1 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 03 อายุ 48 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารกิจการนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 10 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 04 อายุ 53 ปี เพศชาย วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 32 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 05 อายุ 38 ปี เพศชาย วุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 16 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 06 อายุ 44 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นครูกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 14 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 07 อายุ 42 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 14 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 08 อายุ 30 ปี เพศชาย วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี (กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท) เป็นครูกลุ่มสาระภาษาไทย ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 5 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 09 อายุ 31 ปี เพศชาย วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี เป็นครูกลุ่มสาระศิลปะ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 1 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 10 อายุ 26 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี (กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท) เป็นครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 3 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 11 อายุ 43 ปี เพศหญิง วุฒิกการศึกษา ปริญญาตรี เป็นครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 5 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 12 อายุ 17 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเป็นประธานนักเรียนคนปัจจุบันของโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 13 อายุ 17 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเป็นคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 14 อายุ 17 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเป็นคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 15 อายุ 16 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 16 อายุ 18 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 17 อายุ 18 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเป็นอดีตนายกประธานนักเรียนของโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 18 อายุ 15 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 19 อายุ 15 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 20 อายุ 15 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 21 อายุ 14 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 22 อายุ 14 ปี เพศหญิง เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 23 อายุ 12 ปี เพศชาย เป็นนักเรียน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 24 อายุ 50 ปี เพศชาย เป็นประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ปัจจุบันรับราชการเป็นหัวหน้าส่วนราชการในเขตพื้นที่ตำบลภูพาน และมีบ้านพักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลภูพานมานานกว่า 20 ปี

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 25 อายุ 74 ปี เพศชาย เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่มีส่วนร่วมก่อตั้งโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม ในอดีตเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตตำบลกุ้งจาน ปัจจุบันบวชเป็นพระภิกษุ

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 26 อายุ 51 ปี เพศชาย เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม 2 สมัย เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่และมีลูกกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 27 อายุ 53 ปี เพศชาย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่เคยเป็นครูที่โรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตตำบลกุ้งจานอย่างยิ่ง และมีส่วนร่วมในการร่วมก่อตั้งโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 28 อายุ 38 ปี เพศหญิง เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่มีลูกกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 29 อายุ 38 ปี เพศหญิง เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่มีลูกกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 30 อายุ 43 ปี เพศหญิง เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่มีลูกกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลรหัส 31 อายุ 59 ปี เพศหญิง เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่มีหลานกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ มัธยมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 2 บริบทของพื้นที่ทำการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของชุมชน
2. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน
3. สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
4. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน
5. การจัดโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียน

1. สภาพทั่วไปของชุมชน ตำบลกู่จานตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอคำเขื่อนแก้ว

จังหวัดยโสธร ห่างจากตัวอำเภอ 12 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดยโสธร 35 กิโลเมตร
ทำเลที่ตั้งดี มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีป่าโปร่งล้อม ขนาบด้วยลำน้ำธรรมชาติ คือ ลำห้วยเขมร
ลำห้วยโพธิ์ ลำเซบาย และหนองน้ำธรรมชาติสลับที่ราบลุ่ม เหมาะที่จะตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย
และทำการเกษตร รวมถึงประมงน้ำจืด ตำบลกู่จานมีหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน จากการให้สัมภาษณ์
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนกู่จานวิทยาคม ทำให้ทราบข้อมูลว่า

“...ชุมชนกู่จานเป็นชุมชนเก่าแก่โบราณแห่งหนึ่งของจังหวัดยโสธร และมีบรรพบุรุษ
สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน...”

รหัส 26

“...ที่ตำบลกู่จานจะมีคำขวัญประจำตำบลว่า พระธาตุกู่จาน ตำนานดอนกู่ คูสิงหาวง
อู่ข้าวอุดม ชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ แหล่งผลิตถั่วลิสง มั่นคงวัฒนธรรม ซึ่งบ่งบอกสภาพทั่วไป
ของชุมชนได้เป็นอย่างดี...”

รหัส 27

“...ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และมีการอพยพไปทำงานต่างถิ่น
โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่อยู่กับปู่ย่าตายาย หรือ
ญาติพี่น้อง...”

รหัส 04

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาพที่ 33 แสดงที่ตั้งของโรงเรียนภูพานวิทยาคม อำเภอคำชะโนด จังหวัดยโสธร

2. สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีอาชีพหลัก คือ ทำนาข้าว อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์ ทำไร่มันสำปะหลัง และทำสวนยางพารา บางส่วน นอกจากนี้อาจหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น

ในด้านการท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ เทียวงานนมัสการพระธาตุภูจานที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและกราบนมัสการองค์พระธาตุภูจานจำนวนมาก และยังมีภูบ้านงัว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เป็นโบราณสถานในยุคขอมโบราณ นอกจากนี้ตำบลภูจานยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าไม้ ป่านาทม ที่สาธารณะดอนปู่ตา มีลิงอาศัยอยู่ประมาณ 200 ตัว สภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารในชุมชน เช่น เห็ดป่า เห็ดโคน (เห็ดปลวก) และอื่นๆ อีกหลายชนิด และสรุปข้อมูลที่ได้อิงจากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ดังนี้

“...นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนภูจานวิทยาคม จะได้เงินมาโรงเรียนประมาณคนละ 20 – 40 บาทต่อวัน...”

รหัส 04

“...ผู้ปกครองของเด็กโดยส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ส่วนมากก็จะประกอบอาชีพทำนา ทำไร่มัน ส่วนยางพาราก็เริ่มมีแต่ยังไม่มาก...”

รหัส 24

“...ประชาชนในชุมชนยังมีหนี้สินมาก โดยเฉพาะหนี้ ธกส. ต้องช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ประหยัด รู้จักกิน รู้จักใช้...”

รหัส 25

“...เศรษฐกิจของที่นี่ยังไม่ค่อยดี อยู่ในระดับกลางๆ ลูกหลานส่งเงินมาให้จึงทำให้พออยู่ได้ คนที่นี้ไปทำงานที่กรุงเทพฯ มากพอสมควร ทำงานบริษัท โรงงาน เรียนหนังสือ หรือรับจ้าง หน้าैयाข้าวก็ไม่ค่อยได้ลงมา จะลงมบ้านเฉพาะงานพระธาตุ หรือบุญั้งไฟ เพราะจะมีค่าใช้จ่ายมาก...”

รหัส 26

“...รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนยังต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพ พ่อแม่เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ที่กรุงเทพฯ แต่เดิมจะมีกลุ่มอาชีพ เช่น ทอเสื่อ แต่เดี๋ยวนี้อันไม่มีแล้ว ที่ยังคงอยู่และเป็น OTOP ของตำบล และของจังหวัด คือ ถั่วลิสงคั่ว และถั่วตัด...”

รหัส 27

3. สภาพสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน มีศูนย์พัฒนาเด็ก 3 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 9 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สถานีอนามัยประจำตำบล) 2 แห่ง ที่ทำการตำรวจชุมชน 1 แห่ง ประชาชน มีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน ในระบบสังคม และวัฒนธรรมของชาวตำบลภูพานั้น จะมีโบราณสถานที่เป็นสถานที่เคารพสักการะ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชน ได้แก่ พระธาตุภูพาน ซึ่ง พงษ์เทพ เพียรทำ (2542, หน้า 15 - 18) ได้เรียบเรียงประวัติความเป็นมาไว้ดังนี้ว่า เมื่อปีพุทธศักราช 7 หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานล่วงไปแล้วเป็นเวลา 7 ปี พระมหากัสสปะจึงได้นำพระบรมสารีริกธาตุมาแจกจ่ายในดินแดนแถบนี้ ซึ่งขณะนั้นพระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายลงมาในดินแดนแถบนี้ไม่นาน พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเมื่อทราบข่าวว่ามีผู้นำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้ามาแจกจ่าย เหล่าหัวเมืองน้อยใหญ่ต่างก็อยากได้เพื่อนำไปประดิษฐานยังบ้านเมืองของตนไว้เป็นสิริมงคล และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจต่อไป จึงได้ส่งตัวแทนของเมืองไป บางหัวเมืองเจ้าเมืองก็จะเดินทางมาด้วยตนเอง เพื่อรับส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ทุกคนต่างมุ่งตรงไปยังสำนักงานของพระมหากัสสปะ แต่หลายเมืองต้องผิดหวังเนื่องจาก พระบรมสารีริกธาตุ มีจำนวนน้อย และได้แจกจ่ายไปหมดแล้ว กลุ่มที่ได้รับส่วนแบ่ง พระบรมสารีริกธาตุไปนั้น ได้แก่ กลุ่มของพระยาคำแดง ซึ่งเป็นกลุ่มหัวเมืองฝ่ายเหนือ ส่วนกลุ่มพระยาพุทธซึ่งเป็นผู้มีอำนาจทางหัวเมืองฝ่ายใต้ไม่ได้รับส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ จึงเดินทางไปเพื่อขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุจากพระยาคำแดง

เมื่อพระยาคำแดงได้รับส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุมาแล้วก็ไม่อยากจะแบ่งให้ใครอีก จึงทำเป็นพูดจาบ่ายเบี่ยง และพูดกับพระยาพุทธว่า “เอาอย่างนี้ก็แล้วกันตอนนี้ยังไม่ถึงเวลาที่จะให้เราตกลงกันก่อนถ้าท่านได้ไปแล้วท่านจะเอาไปเก็บรักษาไว้อย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนเราจะสร้างเป็นเจดีย์สูงเทียมฟ้า เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ พระยาพุทธพูดขึ้นว่า “เราก็คงเช่นกัน” พระยาคำแดงได้โอกาสที่จะบ่ายเบี่ยงก็บอกว่า “ถ้าเช่นนั้นเรามาแข่งกันก่อสร้างเจดีย์ว่าใครจะเสร็จก่อนกัน ถ้าใครแพ้ต้องยอมเป็นเมืองขึ้นของกันและกัน แต่มีข้อแม้ว่าในการก่อสร้างเจดีย์ครั้งนี้ต้องใช้คนอย่างมากไม่เกิน 6 คน” เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้แล้ว พระยาพุทธก็เดินทางกลับมาประชุมเจ้าเมืองฝ่ายใต้เพื่อทำการก่อสร้างเจดีย์ได้คัดเลือกเอาแต่คนสนิทที่มีฝีมือซึ่งมีรายนามของท่านเหล่านั้น ดังนี้

- | | |
|--------------|---------------|
| 1. พระยาพุทธ | 4. พระยาเขียว |
| 2. พระยาธรรม | 5. พระยาคำ |
| 3. พระยาแดง | 6. พระยาคำไย |

กลุ่มหัวเมืองฝ่ายใต้คือ กลุ่มของพระยาพุทธ เมื่อทำการก่อสร้างไปได้ครึ่งหนึ่งได้ปรึกษากันว่า “ถ้าพระยาคำแดงไม่ยอมแบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้ตามที่ได้ตกลงกันไว้ หรือหากเราแพ้พระยาคำแดง เมื่อสร้างเจดีย์เสร็จแล้วเราจะเอาอะไรมาประดิษฐานไว้ในเจดีย์ที่พวกเราสร้างขึ้นนี้ หรือว่าพวกเราทั้งหกคนนี้จะขึ้นไปแย่งชิงเอาพระบรมสารีริกธาตุมาไว้ก่อน แล้วค่อยสร้างต่อไปจนเสร็จ” เมื่อพระยาทั้งหกได้ตกลงกันเช่นนี้แล้วก็ออกเดินทางไปยังหัวเมืองฝ่ายเหนือ ซึ่งเป็นเมืองของพระยาคำแดง เมื่อไปถึงก็บุกเข้าโจมตีเพื่อแย่งชิงเอาพระบรมสารีริกธาตุ โดยไม่ให้ฝ่ายพระยาคำแดงรู้ว่าฝ่ายใด แต่พระยาทั้งหมดหาว่าไม่รู้ว่ามีพระยาคำแดงได้วางมาตรการคุ้มกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งหกคนบุกเข้ารบอย่างดุเดือด แต่ก็ไม่สามารถโจมตีเข้าไปถึงที่เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุได้ เนื่องจากมีกำลังน้อยกว่า ปรากฏผลในการรบครั้งนั้นฝ่ายพระยาพุทธ ซึ่งมีเพียงหกคนต้องถอยกลับมา และได้ทราบว่าฝ่ายของตนเสียชีวิตไปหนึ่งคนคือ พระยาคำเป็นอันว่าผู้สร้างพระธาตุจวนยังเหลือเพียง 5 คน เมื่อเห็นว่ากำลังน้อยกว่าคงสู้ต่อไปไม่ได้ จึงกลับมาเตรียมกำลังพลเพื่อกลับไปแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุให้ได้ ฝ่ายพระยาคำแดง ไม่ทราบว่าเป็นผู้ใดมาบุกโจมตีได้แต่คิดสงสัยอยู่ในใจเท่านั้น จึงสั่งคุ้มกันรักษาพระบรมสารีริกธาตุอย่างเข้มแข็งมากกว่าเดิมหลายเท่า

ฝ่ายพระยาพุทธเมื่อกลับมาถึงก็ได้ทำการคัดเลือกผู้ที่มีฝีมืออยู่คงกระพัน ยังไม่เข้าฝันไม่เข้ารวบรวมได้หนึ่งหมื่นคนจึงยกกำลังไปที่หัวเมืองฝ่ายเหนืออีกเพื่อแย่งชิง พระบรมสารีริกธาตุจากพระยาคำแดงเป็นครั้งที่สอง โดยไม่ให้ฝ่ายของพระยาคำแดงทราบว่าเป็นฝ่ายใด เข้าโจมตีครั้งนี้ ฝ่ายของพระยาพุทธก็ได้รับความผิดหวังอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากไม่สามารถแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุมาของของตนได้ มีหน้าซำตอาหารที่เกณฑ์ไปเสียชีวิตทั้งหมด ที่เหลือรอดกลับมามีแต่เจ้าเมืองทั้งห้าเท่านั้น เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จก็กลับมาเมืองของตนเพื่อทำการคัดเลือกทหาร และวางแผนการใหม่ แม้จะต้องเสียกำลังคนสักเท่าไรก็ตามจะต้องนำพระบรมสารีริกธาตุมาของของตนให้ได้ จึงเตรียมการ และวางแผนใหม่อีกครั้งไป คราวนี้พวกเราแบ่งกำลังออกเป็น 5 ส่วนเท่า ๆ กัน ในส่วนของพระยาพุทธนั้น ยังไม่เข้าโจมตีรอให้ทั้ง 4 ฝ่ายนั้นเข้าโจมตีก่อน แล้วจึงเข้าโจมตีด้านหลัง เมื่อวางแผนเป็นที่เรียบร้อยแล้วคิดได้ทหารตามจำนวนที่ต้องการจึงยกกำลังขึ้นไปหัวเมืองฝ่ายเหนืออีกครั้ง เมื่อไปถึงเมืองของพระยาคำแดงก็เข้าโจมตีทั้ง 4 ทิศ พร้อมกันแล้วให้เคลื่อนกำลังไปสมทบกันที่ด้านหน้าปล่อยให้ส่วนของพระยาพุทธอยู่ด้านหลังทหารของพระยาคำแดงหลงกลที่เห็นว่าพระยาทั้งสี่เข้าตีด้านหน้า ก็พากันออกมาตั้งรับด้านหน้าทั้งหมด ไม่ได้ระวังด้านหลัง พระยาพุทธซึ่งคอยที่ท่าอยู่แล้วจึงได้พังประตูด้านหลังเข้าไปยังที่เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งได้บรรจุไว้ในผอบทองคำเขียนอักษรติดเอาไว้ ซึ่งพระยาพุทธได้มาทั้งหมด 6 ผอบ ดังนี้

1. พระบรมสารีริกธาตุ พระเศียร
2. พระบรมสารีริกธาตุ พระอุระ
3. พระบรมสารีริกธาตุ นิ้วพระหัตถ์ขวา
4. พระบรมสารีริกธาตุ นิ้วพระหัตถ์ซ้าย
5. พระบรมสารีริกธาตุ นิ้วพระบาทขวา
6. พระบรมสารีริกธาตุ นิ้วพระบาทซ้าย

แต่ละชิ้นของพระบรมสารีริกธาตุมีขนาดเท่าเมล็ดงา พระยาทั้ง 5 เมื่อทำการสำเร็จแล้ว จึงพาทหารทยอยกลับมายังเมืองฝ่ายตน หลังจากนั้นจึงทำการก่อสร้างเจดีย์จนกระทั่งสำเร็จ และได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุทั้งหกมอบไปประดิษฐานไว้ในเจดีย์เป็นที่เรียบร้อย แต่ในการสร้างพระเจดีย์ครั้งนี้เป็นที่คับแค้นใจของเหล่าประชาราษฎร์ยิ่งนัก เนื่องจากไม่ได้ร่วมก่อสร้าง ดังนั้นพระยาทั้งห้าจึงได้ปรึกษากันว่า “พวกเราต้องสร้างใหม่อีกแห่งหนึ่งเพื่อที่จะให้ราษฎรในแต่ละหัวเมืองได้มีส่วนร่วมในการสร้าง แต่ครั้งนี้ต้องสร้างเป็นวิหาร เพื่อเป็นที่เก็บสิ่งของ และจารึกประวัติพระธาตุไว้ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้” เมื่อประชาชนในเมืองต่าง ๆ ทราบข่าวต่างก็มียินดีที่จะได้ร่วมสร้างวิหาร ซึ่งวิหารนั้นจะต้องทำด้วยหิน และหินนั้นจะต้องเป็นหินทะเล เมื่อตกลงกันแล้ว พระยาทั้งห้าต่างก็แยกย้ายไปบอกข่าวแก่ประชาชนของตนให้ไปนำหินจากทะเลมาก่อสร้างพระวิหารโดยจัดแบ่งกันไปเป็นกลุ่ม ๆ ฝ่ายพระยาคำแดงหัวเมืองฝ่ายเหนือโกรธแค้นมาก และทราบว่ามีผู้ทมิฬยั้งชิงพระสารีริกธาตุเป็นผู้ใดจึงได้ยกกำลังกองทัพลงมายังหัวเมืองฝ่ายใต้เพื่อเจรจาขอร่วมสร้างด้วย เพราะรู้ว่าพระยาทั้งห้าได้ไปแย่งชิงเอาพระสารีริกธาตุจากตนมาแล้ว แต่พระยาทั้งห้าไม่ยอมจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้นอย่างรุนแรง เนื่องจากฝ่ายพระยาพุทธไม่ได้เตรียมกองกำลังไว้ จึงเสียเปรียบ ผลปรากฏว่า พระยาทั้งหมดได้เสียชีวิต คือ พระยาคำแดงถูกพระยาพุทธฟันด้วยทวนคอขาด ส่วนพระยาฝ่ายใต้ก็เสียชีวิตทั้งหมดเช่นกัน ศพทั้งหมดได้ถูกเผา และนำมาฝังไว้ห่างจากองค์พระธาตุคู่เจดีย์ประมาณ 2 - 3 เมตร ทั้ง 4 ศพ สนมรบครั้งนั้นก็คือ ดอนกู่ (ภูจาน) ซึ่งในปัจจุบันยังมีหินเรียงกันเป็นชั้น ๆ อยู่ทางทิศเหนือของบ้านภูจานห่างจากองค์พระธาตุคู่เจดีย์ไปไม่มากนัก ส่วนศพของพระยาคำแดงชาวเมืองได้ช่วยกันเผาแล้วป็นเป็นพระเทวรูปคอขาด ซึ่งปัจจุบันนี้พระเทวรูปคอขาดได้ประดิษฐานอยู่ที่วัดบ้านสมบุรณ์พัฒนา ตำบลภูจาน อำเภอคำชะโนด แก้ว จังหวัดยโสธร เป็นวัดที่สร้างขึ้นมาภายหลังอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ส่วนข้าวของเงินทองของพระยาคำแดง ซึ่งนำลงมาจากหัวเมืองฝ่ายเหนือ และของพระยาทั้งห้าของหัวเมืองฝ่ายใต้ได้ถูกสาปให้จมนครเพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดทำลาย และนำไปเป็นสมบัติส่วนตัว คำสาปนี้จะสลายไปก็ต่อเมื่อพระยาทั้งหมดกลับมาพร้อมกัน เมื่อนั้นข้าวของเงินทองทั้งหมดจะไหลขึ้นมาแบ่งปันเป็นส่วนของใครของมันตามจำนวนที่มีอยู่เดิม ส่วนชาวเมืองหัวเมืองฝ่ายใต้ที่พากันไป

ชนหินทะเลนั้น บางกลุ่มก็ยังไม่ถึงบางกลุ่มก็ไปถึงบางกลุ่มก็กลับมาถึงครึ่งทาง บางกลุ่มก็มาถึงแล้ว แต่กลุ่มที่เดินทางไปก่อน เมื่อทราบข่าวเจ้าเมืองของตนตายก็พากันทิ้งหินทิ้งทรายไว้ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งเราเห็นอยู่หลายแห่ง เห็นอันว่าคอนกู่ได้เกิดศึกใหญ่มีคนตายมากมายชาวเมืองที่เหลืออยู่เสียขวัญ ก็พากันอพยพถอยถอยไปหาที่สร้างเมืองใหม่ ปล่อยให้พระราชอุทยานถูกทอดทิ้งมาตั้งแต่บัดนั้น จนกลายเป็นป่าทึบตามธรรมชาติเต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด หลายชั่วอายุคนที่ไม่มีอาณัติได้ จนกระทั่งบรรพบุรุษที่เดินทางมาจากบ้านไร่เชียงหมี่ มาพบเข้าเห็นว่าทำเลดีเหมาะที่จะตั้งหมู่บ้าน เพราะมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ พื้นดินอุดมสมบูรณ์ จึงได้พากันถากถางป่าเพื่อจะตั้งหมู่บ้าน จนมาพบพระธาตุ แต่ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของพระธาตุ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2521 สามเณร ถาวร อินทชัย เกิดอภินิหารขึ้นเล่าประวัติของพระธาตุคู่บ้าน เมื่อครั้งการก่อสร้างพระเจดีย์ จนสำเร็จได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระยาทั้งห้าก็ได้ขอขมาไว้ดังนี้ พระยาธรรมอริยฐานว่า “ชาติหน้าขอให้ได้เป็นพระอรหันต์” พระยาคำใบ้ก็ได้ขอขมาเหมือนกัน ส่วนพระยาแดง พระยาเขียวไม่ได้ขอขมา แต่บุญกุศลที่ทำไว้ก็ส่งผลให้ไปเกิดยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีทิพย์วิมาร มินางฟ้าแสนหนึ่งเป็นบริวาร ส่วนพระยาพุทธนั้นได้ขอขมาว่า “ไม่ว่าเกิดชาติใดภพใดก็ขอให้ ได้มาบูรณะองค์พระธาตุตลอดทุก ๆ ชาติไป” ดังนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 จึงได้เกิดปาฏิหาริย์ขึ้นกับ สามเณรถาวร อินทชัย ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นอดีตกาลเคยร่วมในการก่อสร้างพระธาตุนี้ด้วยซึ่งได้เล่า ประวัติความเป็นมาให้ได้บันทึกไว้ตามที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด

ความสำคัญของพระธาตุคู่บ้านต่อชุมชนคือ เป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สักการะ ของชาวเมืองยโสธร และจังหวัดใกล้เคียง ตามความเชื่อในองค์พระธาตุคู่บ้าน และได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมาเป็นมาลายาวนานจนถึงเป็นประเพณีปฏิบัติในวันเพ็ญเดือนสาม และวันเพ็ญเดือนหก ของทุก ๆ ปี ชาวตำบลคู่งาน และหมู่บ้านใกล้เคียงในอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร จะ ร่วมกันประกอบพิธีกรรมคือ วันเพ็ญเดือนสาม ชาวตำบลคู่งาน และหมู่บ้านใกล้เคียงจะร่วมกัน ประกอบพิธีนมัสการองค์พระธาตุคู่บ้านขึ้นเป็นเวลาสองวันคือ ในวันขึ้นสิบสี่ค่ำ และวันขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนสาม การจัดงานทุกปีจะมีประชาชนที่มีความศรัทธา และเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระธาตุ คู่บ้านทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลกันมาร่วมงานนมัสการองค์พระธาตุเป็นจำนวนมากเป็นประจำทุกปี มีความเชื่อกันว่าผู้ใดได้มานมัสการองค์พระธาตุคู่บ้านแล้ว จะมีความเจริญรุ่งเรือง และอยู่เย็นเป็นสุข วันเพ็ญเดือนหกชาวบ้านจะมาร่วมกันประกอบพิธีกรรม ดังนี้ คือ ในช่วงเช้าเวลาประมาณ 09.00 น. ชาวบ้านจะพากันนำน้ำอาบ น้ำหอม ไปร่วมกันทำพิธีสงฆ์น้ำคู่บ้านหลังจากนั้นก็พากันเดินทาง ไปยังหนองสระพัง เพื่อนำเอาน้ำหนองสระพังไปประกอบพิธีสงฆ์น้ำองค์พระธาตุ และไปเสมา ที่อยู่รอบองค์พระธาตุอีกครั้งหนึ่งในตอนเย็นเป็นอันเสร็จพิธี

พิธีกรรมดังกล่าวนี้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นประจำทุกปี เชื่อกันว่าหากในปีใดไม่กระทำพิธีดังกล่าวแล้ว หรือกระทำไม่ถูกต้องตามที่เคยปฏิบัติมา จะทำให้ฝนฟ้าตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล จนกระทั่งปัจจุบันนี้เหตุการณ์ต่าง ๆ ยังคงมีความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ ต่อชาวบ้านในละแวกนั้นอยู่เช่นเคย และถ้าหากปีใดเกิดเหตุการณ์ ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาลขึ้นมา ชาวบ้านในละแวกนั้นจะต้องมาร่วมกันประกอบพิธีกรรมดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เคยเกิดขึ้นกับชาวบ้านมาแล้ว และเมื่อประกอบพิธีดังกล่าวแล้วก็จะทำให้ฝนฟ้าตกถูกต้องตามฤดูกาล ดังนั้น ชาวบ้านจึงเกิดความเชื่อและยึดถือปฏิบัติเช่นนั้นสืบทอดกันมาเป็นประจำไม่เคยขาด จนถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอด (คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ 100 ปี อำเภอกำแพงแสน, 2553, หน้า 89)

“...สังคมที่มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันและกัน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ งานนมัสการพระธาตุคู่บ้านเป็นงานใหญ่ของทุกคนในชุมชนและของจังหวัดยโสธร โรงเรียนคู่งานวิทยาคม ทั้งครู และนักเรียนจะร่วมมือกับชุมชนในการจัดงานเป็นประจำทุกปี...”

รหัส 04

“...งานใหญ่ของชุมชนเราคือ งานนมัสการพระธาตุคู่บ้าน ซึ่งจะจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนสาม ส่วนหมู่บ้านนั้นจะมีการสงฆ์ในวันพุธแรกของเดือนหก...”

รหัส 26

“...พระธาตุคู่บ้านจะเป็นที่สักการะและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนคู่บ้าน ปัจจุบันกำลังได้รับการสนับสนุนจากชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนและของจังหวัด รวมทั้งหมู่บ้านด้วยครับ...”

รหัส 27

“...งานนมัสการพระธาตุและงานบุญวิ่งไฟจะมีความสำคัญต่อชาวคู่บ้าน พวกที่ทำงานอยู่กรุงเทพฯ ก็จะกลับมาบ้านมาร่วมงานบุญประเพณีทุกปี...”

รหัส 28

“...คนในหมู่บ้านชอบไปวัดทำบุญประเพณีต่าง ๆ ยังได้รับการสืบสานอยู่ มีพระธาตุคู่บ้านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่วนนักเรียนก็ไปทำบุญในวันสำคัญหรือวันเสาร์ – อาทิตย์...”

รหัส 29

4. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการศึกษาโรงเรียนทุ่งจานวิทยาคม และได้ศึกษาข้อมูลจากแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐาน และประวัติความเป็นมาของโรงเรียนทุ่งจานวิทยาคมว่า ได้รับอนุมัติจัดตั้งขึ้นจากกระทรวงศึกษาธิการ มีที่ตั้งอยู่ที่บ้านสมบูรณ์พัฒนา หมู่ 3 ตำบลทุ่งจาน อำเภอลำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร บนพื้นที่ 70 ไร่ ที่ดินเดิมเป็นป่าสงวนโดยปล่อยให้ชาวบ้านทำกิน แต่ไม่ให้อรรถสิทธิ์ใด ๆ เป็นระยะเวลาหลายปี และที่ดินแถบนี้เคยเป็นป่าช้าร้างมาก่อน และรกร้างมาเป็นแรมปี ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่ถือครองที่ดินแห่งนี้ได้พร้อมใจกันสละที่ดินทำกิน และที่ดินเพิ่มเติมบางส่วน จำนวน 17 ไร่ เพื่อประโยชน์อันสูงสุดในสาธารณะสมบัติของทางราชการด้านการศึกษา โดยคณะทำงานในการก่อตั้งโรงเรียนมีทั้งกรรมการฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายฆราวาสโรงเรียนทุ่งจานวิทยาคมได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2523 เปิดทำการเรียนการสอน ครั้งแรกวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2523 มีนักเรียนรุ่นแรกเข้ารับการศึกษานานแรกเข้า 65 คน ณ อาคารเรียนชั่วคราวขนาด 3 ห้อง (อาคารไม้มุงด้วยสังกะสีซึ่งชาวบ้าน พ่อค้า ประชาชน โรงเรียนบ้านทุ่งจาน และวัดบรจาควัดศุ ในการก่อสร้าง)

“...หลวงพ่อก็คือเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งโรงเรียนทุ่งจานวิทยาคม ตอนนั้นเสนอตั้งโรงเรียนผ่านสภาตำบลเพื่อให้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียนเป็นที่สาธารณะประโยชน์ และชาวบ้านร่วมบริจาค กำเนิน ผู้ใหญ่บ้าน และพระครูเป็นแกนนำในการจัดตั้ง ในยุคแรก ๆ ของการก่อตั้ง หลวงพ่อยังได้กระตุ้นผู้ปกครองให้ส่งเด็กมาเรียนที่นี่...”

รหัส 25

“...มีเกราะประชาคมหมู่บ้านเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมประจำตำบล มีแกนนำชุมชนร่วมกันผลักดันจนสำเร็จพื้นที่ 70 ไร่ของโรงเรียนเดิมเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ตอนตั้งโรงเรียนใหม่ ๆ ชุมชนก็ร่วมกันบริจาคโต๊ะ – เก้าอี้ และวัสดุในการก่อสร้าง โรงเรียนนี้จึงเกิดจากการผลักดันของชุมชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านดีใจมากที่มีโรงเรียนมัธยม...”

รหัส 27

“...ผมภูมิใจนะครับที่ได้มาเรียนที่นี่ แต่เดิมผมไม่คิดว่าจะมาเรียนที่ทุ่งจานวิทยาคม อยากไปเรียนในเมืองมากกว่า แต่เมื่อเรียนที่นี่แล้วผมมีความรู้สึกที่โรงเรียนให้อะไรกับผมมากมาย...”

รหัส 17

“...เคยเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนนี้ ก็คิดว่าโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่ดีนะ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเหมาะสม ตอนนี้อยู่ก็เรียนอยู่ที่นี้ละ...”

รหัส 28

สัญลักษณ์ของโรงเรียนภูพานวิทยาคม

เป็นองค์พระธาตุภูพานมีแสงแห่งปัญญาพุ่งออกมาจากจักร หมายถึง ผู้มีความรู้
ผู้มีวัฒนธรรม นั่นคือ ภูพานาพหน้าที่ รู้รักสามัคคี และมีความรับผิดชอบ

อักษรย่อของโรงเรียน

“ก.จ.”

คติธรรมของโรงเรียน

“อกตฺ ทกกตฺ เสโย” ความชั่วไม่ทำเลยจะดีกว่า

ปรัชญาของโรงเรียน

“เรียนดี มีวินัย น้าใจนักกีฬา”

สีประจำโรงเรียน

“น้ำเงิน – เหลือง”

อัตลักษณ์โรงเรียน

“สามมา การวะ”

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีทักษะ
ในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยจัด
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรม และหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

1. โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
2. นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีทักษะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. นักเรียนสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล
4. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
6. ส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ
7. พัฒนา และจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
8. ส่งเสริม และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

9. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และใช้เทคโนโลยี

เป้าประสงค์ (Purpose)

1. พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน โดยคำนึงถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้
2. สนับสนุนให้ข้าราชการครูพัฒนาตนเองเป็นครูต้นแบบให้ได้ร้อยละ 100

3. สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ และผลงานวิชาการของข้าราชการ

4. ร่วมมือกำหนดหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สามารถสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

5. สนับสนุนให้การจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และดำเนินกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาเสพติด และเพศศึกษาในโรงเรียน โดยประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน

6. พัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียนโดยพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการให้คำปรึกษาแนะแนวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน

7. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน และสามารถสืบค้นความรู้ทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม

8. สนับสนุนกิจกรรมรักการอ่าน และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

9. สนับสนุนกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษาให้เข้มแข็ง

10. พัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้เข้มแข็ง

11. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมพัฒนาฝีมือ หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลครู ข้อมูลนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

ตารางที่ 6 จำนวนบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะ/เพศ

ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	จำนวน		
	ชาย	หญิง	รวม
ผู้อำนวยการ/ ผู้อำนวยการพิเศษ	1	-	1
รองผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการพิเศษ	-	1	1
ครู/ ผู้อำนวยการพิเศษ	1	5	6
ครู/ ผู้อำนวยการ	2	4	6
ครู	4	2	6
ครูผู้ช่วย	2	-	2
ครูอัตราจ้าง	-	1	1
พนักงานขับรถ	1	-	1
พนักงานธุรการ	-	1	1
ลูกจ้างชั่วคราว	2	-	2
รวม	12	14	27

ตารางที่ 7 จำนวนข้าราชการครู จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ชาย	หญิง	รวม
ปริญญาเอก	1	-	1
ปริญญาโท	2	4	6
ปริญญาตรี	7	8	15
รวม	10	12	22

ตารางที่ 8 จำนวนนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

ชั้นเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
ม.1	32	20	52	2
ม.2	50	35	85	3
ม.3	52	33	85	2
รวม ม.ต้น	134	88	222	7
ม. 4	34	29	63	2
ม. 5	24	26	50	2
ม. 6	12	26	38	1
รวม ม.ปลาย	70	81	151	5
รวม	204	169	373	12

1. ข้อมูลอาคารสถานที่

1.1 อาคารเรียน/ อาคารประกอบ

อาคารเรียนถาวร	2 หลัง
อาคารเรียนกึ่งถาวร	1 หลัง
โรงฝึกงาน	1 หลัง
หอประชุม	1 หลัง
บ้านพักครู	4 หลัง
บ้านพักนักเรียน	3 หลัง
สนามกีฬา	4 แห่ง
ห้องน้ำ ห้องส้วม	3 หลัง

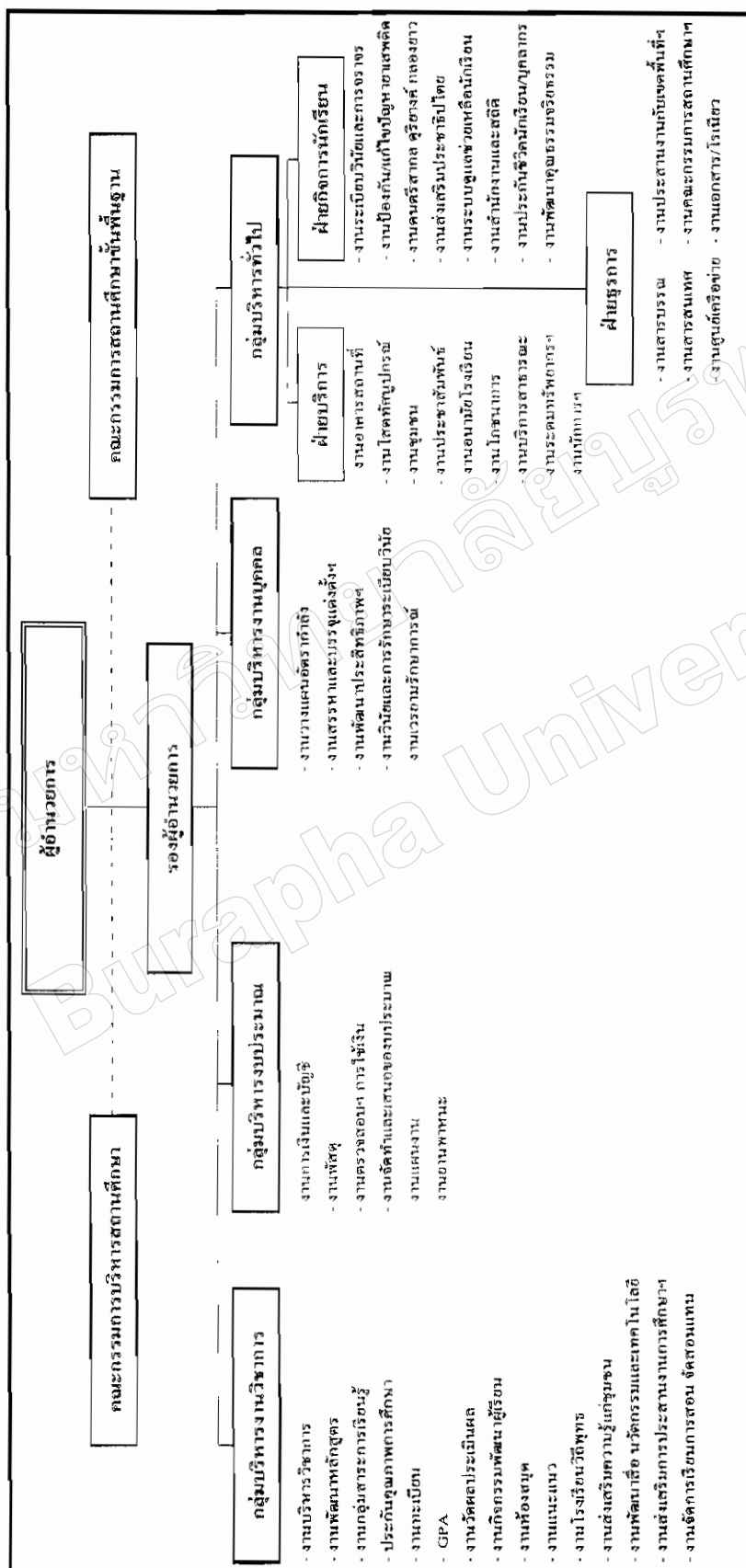
1.2 ห้องเรียน/ ห้องพิเศษ

ห้องเรียน	13 ห้อง
ห้องผู้บริหาร	1 ห้อง
ห้องกลุ่มบริหารงาน/ห้องฝ่าย	5 ห้อง
ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์	2 ห้อง
ห้องสมุด	1 ห้อง
ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	3 ห้อง

ห้องประชุม	1 ห้อง
ห้องพยาบาล	5 ห้อง
ห้องสหกรณ์	1 ห้อง
ห้องแนะแนว	1 ห้อง
ห้องจริยธรรม	1 ห้อง
ห้องปฏิบัติการทางภาษา	1 ห้อง

1.3 การจัดโครงสร้าง และการบริหารงานของโรงเรียน

ในปัจจุบันโรงเรียนภูจานวิทยาคม อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยได้มีการกำหนดโครงสร้าง และการบริหารงานของโรงเรียน ดังนี้ (แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา, 2555, หน้า 3 – 8)



ภาพที่ 34 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนภูจันทน์วิทยาคม

ตอนที่ 3 ผลของการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ในการดำเนินการรอบที่ 1 โรงเรียนกุฉินทวิทยาคมได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลเพื่อให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยการนำกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ได้จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยตามภาพที่ 32 และผ่านความเห็นชอบของครูและบุคลากร รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมาทดลองใช้ ประกอบด้วย 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารอย่างมีระบบ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 5) การพัฒนา และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และบุคลากร และ 6) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จตามที่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกันกำหนดไว้ตามตารางที่ 8

การดำเนินการในรอบที่ 1 นี้ โรงเรียนกุฉินทวิทยาคมได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ตามแนวความคิดของ เคมมิส และแม็คแทกการ์ต (Kemmis & McTaggart) ที่มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนงาน (Planning) 2) การลงมือปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection) มาทดลองใช้ในระหว่างวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติ และผลจากการดำเนินงาน ดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์

1.1 โรงเรียนมีการปรับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ให้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยหลังจากที่ผู้วิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศมาทดลองใช้ ผลจากการศึกษา และการสังเกตพบว่าโรงเรียนมีการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น เนื่องจากแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนเป็นแผนระยะ 5 ปี เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 และในปีการศึกษา 2555 จะสิ้นสุดอายุของแผนฯ จึงมีการปรับปรุงให้เหมาะสม โดยกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 28 และ เป้าหมายและตัวชี้วัดตามร่างรูปแบบการบริหารเพื่อมุ่งสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่คณะครูทุกคนในโรงเรียนร่วมกัน

กำหนดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...โรงเรียนมีการปรับแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารเพื่อมุ่งสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนครับ...”

รหัส 01

“...การปรับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนครูทุกคนจะมีส่วนร่วม ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ได้จากนักเรียน ครู ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของการเรียน และมีความสอดคล้องกับ 5 กลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกัน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จตามโมเดลที่นำมาทดลองใช้ในครั้งนี้ โดยครูทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นครับ...”

รหัส 05

“...โรงเรียนจะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาร่วมเป็นที่ปรึกษาในด้านนโยบายทิศทางการพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน และนักเรียนให้มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น...”

รหัส 24

“...ผมเป็นกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน เวลาเชิญมาประชุม ผู้อำนวยการจะขอความเห็นในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนอยู่เสมอ ครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน...”

รหัส 26

1.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

จากการศึกษาข้อมูลและการเข้าร่วมดำเนินการในโรงเรียนของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2555 โดยโรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการตามปีการศึกษา ไม่ได้จัดทำตามปีงบประมาณ เพราะว่ามีความสะดวก และเหมาะสมกับบริบทในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนที่จัดเป็นปีการศึกษา สำคัญในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจะประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goals) ของโรงเรียนคู่อาคม วิทยาลัย และทิศทางการจัดทำแผนปฏิบัติการปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียน

จะมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ครอบคลุมทุกด้าน 2) การมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาในทุกด้าน เช่น ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแสดงความคิดเห็น สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจ และ 3) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องกับความรู้ความก้าวหน้าที่เปลี่ยนไป เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง คิดค้นกระบวนการใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ในด้านการใช้งบประมาณ โรงเรียนได้รับงบประมาณจากเงินอุดหนุนรายหัวของนักเรียน ในปีการศึกษา 2555 เป็นจำนวนเงิน 1,325,400 บาท โดยโรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณในแผนงาน/โครงการในแต่ละกลุ่มงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานต่าง ๆ ด้วยความเหมาะสมผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนคณะครูที่มาร่วมกันพิจารณา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาครู การพัฒนาสื่อเทคโนโลยี การจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน โดยจัดสัดส่วนของงบประมาณ ดังนี้ 1) งบด้านการจัดการเรียนการสอนคิดเป็นร้อยละ 60 2) งบด้านการบริหารจัดการคิดเป็นร้อยละ 30 และ 3) งบสำรองจ่ายคิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีแผนการใช้จ่ายเงินตามงาน/โครงการในปีการศึกษา 2555 รวมทั้งสิ้น 15 โครงการ

“...ผมมุ่งเน้นให้แผนปฏิบัติการโรงเรียนสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนที่มีการปรับปรุง และสอดคล้องกับโมเดลหรือร่างรูปแบบการบริหารเพื่อมุ่งสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากตรงกับความคิดเห็นของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น...”

รหัส 01

“...ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการทุกคน และทุกคนก็เห็นด้วยกับการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพที่ดีขึ้น...”

รหัส 02

“...ความตั้งใจของพวกเราคือ อยากให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานของ สมศ. และคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้รับการยอมรับเพิ่มสูงขึ้น...”

รหัส 04

“...นอกจากแผนปฏิบัติการที่ครูทุกคนมีส่วนร่วมจัดทำแล้ว โรงเรียนยังกำหนดให้มี ID Plan ของครูทุกคน มีคู่มือการปฏิบัติการตามแผน เอกสารการพรรณนางาน และการมอบหมายงานต่าง ๆ ซึ่งบ่งบอกบทบาทหน้าที่ของครูทุกคนอย่างชัดเจน เพื่อที่จะใช้ในการขับเคลื่อนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการและรูปแบบของการพัฒนาโรงเรียน และตัวชี้วัดที่ครูทุกคนมีส่วนร่วมกันกำหนดขึ้นมา ...”

รหัส 09

“...ผู้อำนวยการจะมีความชัดเจนในเรื่องนโยบายของการพัฒนาโรงเรียน การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาให้ดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้...”

รหัส 24

1.3 งาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มุ่งสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ

ในการนำร่องรูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูพานวิทยาคมไปทดลองใช้นั้น โรงเรียนได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพของโรงเรียน โดยในปีการศึกษา 2555 ได้จัดทำโครงการทั้งสิ้น 15 โครงการประกอบด้วย (งานแผนงานโรงเรียนภูพานวิทยาคม, 2555. หน้า 26 - 32)

1.3.1 โครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านวิชาการ ศิลปะ ดนตรี และกีฬา
1.3.2 โครงการส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
1.3.3 โครงการส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
รักการเรียนรู้

1.3.4 โครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
1.3.5 โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง
1.3.6 โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน
1.3.7 โครงการส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา
1.3.8 โครงการส่งเสริมการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
1.3.9 โครงการพัฒนาการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน
1.3.10 โครงการส่งเสริมการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

1.3.11 โครงการพัฒนา ปรับปรุงอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และการบริการ
ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

1.3.12 โครงการส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.3.13 โครงการส่งเสริมสถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

1.3.14 โครงการกู่จานวิทยาคม รักดี มีสัมมาคารวะ

1.3.15 โครงการยวเสริมสุขภาพพอเพียงกู่จานวิทยาคม

“...โครงการของโรงเรียนมีเป้าหมายอย่างชัดเจนที่จะยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกู่จานวิทยาคม ตามรูปแบบโรงเรียนคุณภาพที่นำมาทดลองใช้ในครั้งนี้อย่างเต็มตามศักยภาพของโรงเรียน ถึงแม้ว่าเราจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ และครูในบางกลุ่มสาระบ้างก็ตาม ผมเน้นให้เด็กได้เรียนรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งวิชาการ ศิลปะ ดนตรี กีฬา อาชีพ และที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กคือ การพัฒนาระบบ ICT...”

รหัส 01

“...ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ผอ.เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้ทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของเราอย่างเต็มที่”

รหัส 10

“...โรงเรียนเปิดกว้างให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้สอบถามในโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ และขอความเห็นชอบจากที่ประชุมกรรมการศึกษา...”

รหัส 24

1.4 การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนกู่จานวิทยาคมที่ได้นำร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพมาทดลองใช้โรงเรียนได้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในการประชุมประจำเดือน การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน การมอบหมายคณะแผนงานโรงเรียน ติดตามการดำเนินงาน /โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเชิญผู้เกี่ยวข้องมาประชุมกลุ่มย่อยเพื่อติดตามผลการดำเนินงานอยู่เสมอ

“...โรงเรียนมีการกำกับติดตามงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบงานแผนงานของโรงเรียน และใช้การประชุม สอบถาม รวมถึงกำหนดให้ครูรายงานผลการดำเนินงานภาคเรียนละ 2 ครั้ง โดยผมจะดูความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เพื่อจะได้นำมาแก้ไข นอกจากนี้ยังจัดให้มีระบบการนิเทศภายในโดยมีคณะกรรมการนิเทศประกอบด้วย รอง ผอ. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้างานต่าง ๆ เป็นทีมงานนิเทศตามปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียน...”

รหัส 01

“...การนิเทศนั้นจะเป็นการนิเทศตามภาระงานทั้งในที่ประชุมและนิเทศเป็นรายบุคคล เพื่อให้ครูมีความตื่นตัวในการทำงาน การนิเทศนั้นใช้ความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อจะทำให้ครูมีความสบายใจที่จะพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพตามรูปแบบที่เรากำหนดไว้...”

รหัส 02

“...ผู้อำนวยการมีการกำกับติดตามงาน ทั้งการประชุม การแนะนำในการทำงาน และให้หัวหน้ากลุ่ม หรือหัวหน้างาน ช่วยแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานอยู่เสมอ...”

รหัส 04

“...ผมเป็นหัวหน้างานแผนงานโรงเรียน ได้รับมอบหมายให้กำกับติดตามการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามระบบแผนงานและดูข้อมูลจากการรายงานของครู รวมถึงการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมา...”

รหัส 05

“...ผู้อำนวยการจะนิเทศ กำกับ ติดตามงานอยู่เสมอ มีการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร และพยายามที่จะนำผลการประเมินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น...”

รหัส 10

สรุปได้ว่าโรงเรียนมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน มีการกำหนดกลยุทธ์ที่เกิดจากการร่วมกันคิดวิเคราะห์ ข้อมูลทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนของครูอาจารย์ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน เป็นที่ปรึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีการกำหนดความสำเร็จและเป้าหมายในการทำงาน และมีงาน/โครงการ/กิจกรรมมารองรับการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน มีบรรยากาศของความตั้งใจที่จะก้าวสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ รวมทั้งมีการวางแผนการกำกับ นิเทศติดตามผลการดำเนินงานอยู่เสมอ

2. การบริหารอย่างมีระบบ

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน พบว่า ในการบริหารจัดการศึกษา ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนคู่ขนานวิทยาคม โรงเรียนมีระบบการบริหารที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ตามระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินงานวงจรบริหารคุณภาพ ประกอบด้วย (งานแผนงานโรงเรียนคู่ขนานวิทยาคม, 2555, หน้า 10)

P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

D = Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนการวางแผนที่ได้กำหนดไว้

C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนของการแผน
วางแผนว่ามีปัญหาอะไร

A – Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่เป็นปัญหาเพื่อให้การดำเนินงาน
ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

เมื่อได้วางแผน (P) นำไปปฏิบัติ (D) ระหว่างปฏิบัติก็ดำเนินการตรวจสอบ (C)
พบปัญหาที่ทำการแก้ไขหรือปรับปรุง (A) แล้วดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ จึงเรียกววงจรคุณภาพ
PDCA ผลจากการศึกษา พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินงานดังกล่าวตามคำสัมภาษณ์

“...ผมตั้งใจนำระบบ PDCA มาใช้ในทุกขั้นตอนของการบริหารงาน เป็นวงจรคุณภาพ
ที่ครบวงจรเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน...”

รหัส 01

“...ผู้อำนวยการจะประชุมครูเพื่อวางแผนการทำงาน และให้ครูได้ปฏิบัติงานตามโครงการ
และกิจกรรมต่าง ๆ แล้วท่านก็จะจัดระบบการกำกับติดตามทั้งเป็นคณะติดตาม หรือท่านติดตาม
ด้วยตนเอง และหากงานใดไม่ค่อยพัฒนาท่านเชิญผู้รับผิดชอบมาหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น...”

รหัส 05

“...ผู้อำนวยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานให้เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้แสดง
ความเห็นได้ในทุกขั้นตอน และพยายามที่จะรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย...”

รหัส 10

“...ผมเห็นว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน มีการจัดโครงสร้างการบริหาร
และกลุ่มงานในการบริหารอย่างเป็นระบบ ผู้อำนวยการเป็นคนทีวางแผนได้ดี มีความตั้งใจ
ในการทำงาน และมอบหมายงานต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน...”

รหัส 24

“...เวลามาประชุมผู้อำนวยการจะชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน
เป็นประจำ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าใจวิธีการทำงานของโรงเรียน...”

รหัส 26

สรุปได้ว่าโรงเรียนใช้วงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เป็นระบบในการบริหารจัดการศึกษา
จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนการทำงานที่ดีกล่าวคือมีการปรับแผนกลยุทธ์
ของโรงเรียนให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในการที่จะพัฒนาโรงเรียน
ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนา
คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนงาน เป้าหมาย และ
ตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ มีคำสั่งการมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ และมีการประชุมวางแผนการทำงาน

อย่างชัดเจน ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบตามแผนที่วางไว้ แต่จากการลงพื้นที่ทำการวิจัยผู้วิจัยได้สังเกตและทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มเติม ในรายละเอียดของการทำงานยังพบว่า ในด้านการกำกับติดตามงาน รวมทั้งการปรับปรุง และ พัฒนางานต่าง ๆ ให้ดีขึ้นตามวงจร PDCA โรงเรียนจำเป็นที่จะต้องมีความจริงจังในการกำกับ ติดตามงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ปรับปรุงและพัฒนางานได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น และเป็นการดำเนินการตามระบอบวงจรคุณภาพอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างรอบด้านของโรงเรียนภูพานวิทยาคม พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนจะมุ่งเน้นนำวิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ทั้งในส่วนของครู บุคลากร และนักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ใน ทุก ๆ งานของโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน และการบริหารงาน ทั่วไป จากการสัมภาษณ์ ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ของโรงเรียนภูพาน วิทยาคม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ดังคำสัมภาษณ์

“...ผู้อำนวยการท่านจะมีความเห็นแก่ผลประโยชน์สูง เป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็นของทุกคน สร้างการมีส่วนร่วมในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี...”

รหัส 02

“...ผมว่าผู้อำนวยการ และฝ่ายบริหารให้ครูมีส่วนร่วมมากเลยนะ รับฟังความคิดเห็น แม้ความเห็นจะไม่ตรงกับท่านก็ตาม ท่านจะใช้วิธีปรับความคิดเข้าหากัน...”

รหัส 04

“...โรงเรียนเปิดโอกาสให้พวกผมมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ทุกกิจกรรม คณะกรรมการสถานศึกษานักเรียนจะมีส่วนร่วมอยู่เสมอ...”

รหัส 12

“...พวกเราสถานักเรียนจะมีส่วนร่วมช่วยคุณครูในกิจกรรมที่สำคัญของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมการป้องกันยาเสพติด วันภาษาไทย วันวิทยาศาสตร์ ค่ายคุณธรรม รวมทั้งกิจกรรม ที่ทำร่วมกับชุมชน...”

รหัส 13

“...ผู้อำนวยการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคน และในที่ประชุมกรรมการศึกษา ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน...”

รหัส 24

“...หลวงพ่อกับจะไปร่วมประชุมกรรมการศึกษาทุกครั้ง โรงเรียนจะแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวให้กรรมการศึกษาทราบ เช่น ผลงานโรงเรียนและการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีการชี้แจงเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยี เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน ...”

รหัส 25

สรุปได้ว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นลักษณะที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนกู่จานวิทยาคม โดยผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนสำคัญในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนนอกจากนี้ ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนก็สามารถเสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่โรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เกิดจากแนวคิดของความเป็นประชาธิปไตย และความเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนกู่จานวิทยาคมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาดังแต่การเริ่มมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน การประชุมครู และบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน การติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การมอบนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ให้กับครู และบุคลากร การสร้างทีมงานในโรงเรียน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงานดี มีเป้าหมายในการทำงานชัดเจน บุคลิกภาพดี มีลักษณะเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น และมีความคล่องตัวสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีแนวความคิดในเชิงบริหารที่แปลกใหม่ กล้าตัดสินใจ และพยายามที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างเต็มศักยภาพ จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำของการบริหารที่ดี โดยเฉพาะภาวะผู้นำด้าน ICT และระบบการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์

“...ผู้อำนวยการมีภาวะผู้นำสูง มีศักยภาพโดยดูจากการดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียน ให้เกียรติคน รับฟังเหตุผล เชื่อมมั่นในตนเอง และเป็นคนทำงานเร็ว คิดเร็ว ทำเร็ว และมีความคิดสร้างสรรค์ ที่ดี...”

รหัส 04

“...ผู้อำนวยการเป็นแบบอย่างได้หลายอย่างนะครับ ตั้งแต่การแต่งกายดี มีความรู้ดี และส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองเสมอ...”

รหัส 09

“...ผมว่า ผู้อำนวยการมีความตั้งใจพัฒนาโรงเรียนนะครับ ท่านนำสิ่งใหม่ ๆ มาสู่โรงเรียน เช่น พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต หรือติดตั้ง WI - FI รอบบริเวณโรงเรียน...”

รหัส 12

“...ผู้อำนวยการเป็นคนเปิดกว้างด้านการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก ท่านจะส่งเสริมทั้งครู และนักเรียนมาก เสาร์ - อาทิตย์ ก็มาใช้ที่โรงเรียนได้ และผู้อำนวยการเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วยครับ...”

รหัส 15

“...ผู้อำนวยการเป็นคนที่เข้ากับคนได้ง่าย ไม่ค่อยมีพิธีรีตองมาก เป็นกันเองดี กับกรรมการศึกษาทุกคน...”

รหัส 26

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน และภาวะผู้นำในการทำงานที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน เป็นที่ยอมรับของครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน และชุมชน มีความโดดเด่นในด้านการพัฒนาระบบ ICT หรืออินเทอร์เน็ตของโรงเรียน และความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกคน

5. การพัฒนา และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และบุคลากร

ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นเป็น โรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติ ที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูพานวิทยาคมในครั้งนี้ การพัฒนาและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหาร ทั้งนี้เนื่องจากครู และบุคลากรจะเป็นบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ในการบริหารโรงเรียนภูพานวิทยาคม นั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่จะพัฒนา และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของโรงเรียนแห่งนี้ ดังเช่นการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

“...ผมเน้นการสร้างขวัญกำลังใจครู การกำกับติดตามงานอย่างกัลยาณมิตร อำนวยความสะดวกให้ครูได้ทำงานอย่างเต็มที่ และมีวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมมากขึ้น ผมตั้งใจที่จะพัฒนาศักยภาพครูโดยกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาโรงเรียนของเราให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามรูปแบบที่จะนำมาทดลองใช้ โดยใช้การประชุมวางแผนสร้างเป้าหมายร่วมกัน กำหนดตัวชี้วัด ร่วมกันพัฒนาครู โดยให้ทุกคนมีการจัดทำ ID Plan และสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสไปร่วมประชุม อบรม สัมมนา อย่างต่อเนื่อง ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้นำมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการทำงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้นครับ...”

รหัส 01

“...โรงเรียนจะให้ขวัญกำลังใจดีครับ มีการทานอาหารร่วมกัน วันสำคัญของครูก็จะมี การแสดงความยินดี ครูที่ได้รับการพัฒนาทุกคน และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผมว่าครูโรงเรียนเรา ในภาพรวมแล้วสามัคคีกันดีนะครับ...”

รหัส 08

“...ครูที่นั่นทำงานหนักนะค่ะ นอกจากสอนแล้วยังมีหน้าที่รับผิดชอบอีกหลายอย่าง แต่ผู้อำนวยการก็ให้ขวัญกำลังใจครูทุกคน...”

รหัส 10

“...จากการสังเกต และได้ร่วมงานกัน ผมคิดว่าครูที่นี่มีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่ดี และมีความสุขในการทำงานครับ...”

รหัส 24

สรุปได้ว่าโรงเรียนให้ความสำคัญ และมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู และบุคลากร เป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง โดยการเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ที่ดี มีการจัดสวัสดิการให้กับครู และบุคลากรอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน ส่งเสริม ความรักความสามัคคีในหมู่คณะอยู่เสมอทั้งในเวลาราชการ และนอกเหนือจากเวลาราชการ ส่งผลให้ครู และบุคลากรมีขวัญ และกำลังใจที่ดีในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

6. การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยให้ลงพื้นที่ในการศึกษา และทดลองใช้ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูพาน วิทยาคม และได้ศึกษาเอกสาร และสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนแห่งนี้ เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของชุมชนจัดตั้งขึ้นมา โดยเนื้อที่โรงเรียนจำนวน 70 ไร่ เดิมเป็นป่าสงวน

โดยปล่อยให้ชาวบ้านใช้เป็นที่ทำกิน แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ใด ๆ เป็นระยะเวลาหลายปี และดินแดนแถบนี้เคยเป็นป่าช้าร้างมาก่อนแล้วปล่อยให้รกร้างมาแรมปี ชาวบ้านที่ถือครองที่ดินแห่งนี้ได้พร้อมใจกันสละที่ดินทำกิน และที่ดินเพิ่มเติมบางส่วนจำนวน 17 ไร่ ในเขตตำบลภูจาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการด้านการศึกษา ความคิดในการก่อตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลของชุมชนเกิดจากพระสงฆ์ ถิ่นน ผู้ใหญ่บ้าน ครู โรงเรียนเขตการศึกษาในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย พ่อค้า และประชาชนในเขตตำบลภูจานที่ร่วมกันสร้างโรงเรียนขึ้นมา จนเป็นฐานอันเหนียวแน่นที่ทำให้โรงเรียนกับชุมชน มีความผูกพันกัน และในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงศิษย์เก่า ก็ได้ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

“...ผมได้ศึกษาข้อมูลโรงเรียนตั้งแต่ให้มาอยู่ที่นี้ใหม่ ๆ ทราบดีว่าโรงเรียนแห่งนี้ชุมชนร่วมกันก่อตั้งขึ้นมา ผมจึงประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยตลอด ผมคิดว่าโรงเรียนจะมีคุณภาพได้จะต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมด้วยช่วยกันครับ...”

รหัส 01

“...ชุมชนจะดูแลช่วยเหลือโรงเรียนดีครับ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ศิษย์เก่าที่นี่พยายามช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ หรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนกับองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำให้สอดคล้องกัน...”

รหัส 04

“...ดิฉันเป็นคนในชุมชน มีความรู้สึกที่โรงเรียนเข้ากับชุมชนได้ดีนะ มีกิจกรรมร่วมกัน ชุมชนเสมอ ทำงานบุญประเพณี และกิจกรรมของชุมชน ส่วนชุมชนก็มาขอใช้คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนจัดประชุม อบรรม หรือจัดกีฬาของชุมชน โรงเรียนกับชุมชนก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน...”

รหัส 07

“...โรงเรียนกับชุมชนเข้ากันได้ดี มีกิจกรรมโรงเรียนก็จะเข้ามาช่วยเหลือชุมชน วันสำคัญทางศาสนาก็นำนักเรียนไปวัด ครูส่วนหนึ่งก็เป็นคนในพื้นที่อยู่แล้ว รวมถึงงานบุญประเพณี กีฬายาวชนตำบล โรงเรียนก็ร่วมจัดด้วย และยังช่วยเหลือสถานที่ในการเลือกตั้ง หรือเวลาจัดอบรมต่าง ๆ...”

รหัส 24

“...โรงเรียนกับผู้ปกครองก็ติดต่อกันเสมอ จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน 100% ตั้งแต่เปิดเทอมเลย และจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนไปแล้วหนึ่งครั้ง...”

รหัส 26

สรุปได้ว่า จากการศึกษาของผู้วิจัยจะพบว่า การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชนของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคมนั้น โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียน และโรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สถานีอนามัย) และองค์การบริหารส่วนตำบลกุ้งจาน รวมถึงวัดบ้านกุ้งจานในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การทบทวนการดำเนินการในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศมาทดลองใช้ในรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ และคณะครูได้มีการประชุมและนำข้อมูลต่าง ๆ มาทบทวน และวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานที่ผ่านมาว่ามีประเด็นใดบ้างที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดีตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ มีสิ่งใดที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ประสบความสำเร็จ และมีในส่วนใดที่จะต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น โดย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น การสอนเสริมพิเศษให้กับนักเรียน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครู การจัดกิจกรรมทางวิชาการ และการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ ซึ่งในที่ประชุมมีความเห็นว่าทุกคนจะต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องจริงจัง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างความมั่นใจให้กับครูทุกคนว่าพร้อมที่จะดูแลสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน หากมีปัญหาหรือติดขัดประการใดให้ร้องแจ้งให้ทราบ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างเหมาะสม และพร้อมใจกันที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล

ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคมในรอบที่ 2

จากการประชุมเพื่อทบทวนผลการดำเนินการในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในรอบที่ 2 โดยเริ่มต้นจากวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2555

สิ้นสุดในวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ในรอบนี้จะได้อะไรที่เป็นผลที่เกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่า ภายหลังจากโรงเรียนกู่จานวิทยาคมได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศมาทดลองใช้ในเวลา 1 ภาคเรียน ว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งในรอบที่ 2 นี้โรงเรียนกู่จานวิทยาคมได้ดำเนินการตามโครงการ/ กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่วางแผนไว้ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดตามตารางที่ 8 โดยผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะได้นำผลการกำกับ ติดตามข้อมูลจากการดำเนินงานในรอบที่ 1 มาทบทวน โดยเฉพาะในด้านการบริหารที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และพัฒนาองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในการดำเนินงานรอบที่ 2 จึงมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมสอนเสริมพิเศษให้กับนักเรียนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ให้กับนักเรียน การพัฒนานักเรียนโดยการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน การอบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงาม และมีสีสันใหม่ ๆ พัฒนابรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน การจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการเพื่อสร้างผลงานดีเด่นของโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ตามแนวความคิดของ เคมมิส และแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart) ที่มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนงาน (Planning) 2) การลงมือปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection) การดำเนินการในรอบที่ 2 จึงเป็นการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่นำมาทดลองใช้ในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2) หลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 3) อาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 4) โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษา 5) ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และ 6) โรงเรียนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ และเมื่อได้ดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้สรุปผลการดำเนินการได้ ดังนี้

ผลการดำเนินการในรอบที่ 2

1. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการศึกษาข้อมูลของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม รวมทั้งการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน พบว่า ทุกคนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น มุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม มีการจัดกิจกรรมสอนเสริมพิเศษให้กับนักเรียนในทุกสัปดาห์ การจัดหาเทคโนโลยี และสื่อการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม รวมทั้งมีการนิเทศการสอนของครูเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ผลจากการศึกษาพบว่า ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนัก เมื่อเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จะพบว่า ในภาพรวมแล้วนักเรียนของโรงเรียนกุ้งจานวิทยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำลงตามข้อมูลในตารางที่ 9 และ ตารางที่ 10

ตารางที่ 9 จำนวนนักเรียนจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเฉลี่ย	หมายเหตุ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	89	2.80	นักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2	79	2.50	มัธยมศึกษาปีที่ 3
มัธยมศึกษาปีที่ 3	84	2.62	ใช้หลักสูตรการศึกษา
มัธยมศึกษาปีที่ 4	50	2.89	ขั้นพื้นฐาน ปี 2544
มัธยมศึกษาปีที่ 5	39	2.90	มีการวัดผลการเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 6	52	2.73	เป็นรายปี
รวม	393	2.74	

ตารางที่ 10 จำนวนนักเรียนจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเฉลี่ย	หมายเหตุ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	53	2.51	
มัธยมศึกษาปีที่ 2	76	2.46	
มัธยมศึกษาปีที่ 3	76	2.20	
มัธยมศึกษาปีที่ 4	62	2.53	
มัธยมศึกษาปีที่ 5	44	2.76	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	34	3.07	
รวม	345	2.58	

จากตารางที่ 9 และตารางที่ 10 ซึ่งเป็นตารางจำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนกุฉินาควิทยา โดยเป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง ยกเว้นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ทำให้ได้ข้อมูลตามคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ปัญหาของเราคือ เด็กส่วนใหญ่มีพื้นฐานที่ค่อนข้างอ่อน เด็กเก่งๆ ก็จะเลือกไปเรียนในอำเภอ เราพยายามที่จะดึงเสริมพิเศษให้กับเด็กอย่างเต็มที่ คงต้องขอให้ผู้ปกครองช่วยแบ่งเวลาอยู่ที่บ้าน นอกจากนี้ ผมคงต้องประชุมร่วมกับคุณครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินให้เหมาะสมกับเด็กของเราให้มากขึ้น ต้องดูรายละเอียดในแต่ละมาตรฐาน และตัวชี้วัดของทุกกลุ่มสาระ และให้ครูค้นพบปัญหาาร่วมกันเพื่อจะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ผมคงต้องกำกับติดตามการสอนของครูให้มากยิ่งขึ้น...”

“...นโยบายการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเราชัดเจนนะคะ ประชุมระดมความคิดอยู่เสมอ พยายามที่จะหาวิธีการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล แต่ก็ยังไม่ดีขึ้น แต่ที่เกี่ยวกับเด็ก คือ เด็กบางส่วนยังขาดความกระตือรือร้น และขาดเป้าหมายทางการเรียน...”

รหัส 02

“...ฉันคิดว่าครูเราเองคงต้องปรับวิธีการสอนให้จริงจัง และต้องเอาใจใส่ขึ้นมากกว่าเดิม เรายังจำเป็นต้องพัฒนาการสอนของเราให้ดีขึ้นอีกมาก...”

รหัส 03

“...ผมคิดว่าที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ดีขึ้น เด็กคิด 0 ร ม ส มาก ครูจำเป็นต้องปรับวิธีการวัด และประเมินผลนะครับ ควรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และจะต้องติดตามนักเรียนอย่างจริงจัง...”

รหัส 05

“...คงต้องหาทางแก้ไขร่วมกันทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพราะโรงเรียนเรามีเด็กที่เหมือนไม่พร้อมจะเรียนค่อนข้างมาก ครูเองก็ต้องปรับวิธีการสอน และการประเมินผล โรงเรียนคงต้องหาสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้คงต้องดึงเสริมพิเศษให้ดียิ่งขึ้นต่อไป...”

รหัส 06

ในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนกุ้งพานวิทยา ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนโรงเรียน การร่วมงานประเพณีชุมชน และการใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านของนักเรียน และในการมาโรงเรียนของนักเรียน ทุกคนจะต้องมาให้ทันเข้าแถวตั้งแต่เวลา 08.00 น. และทำกิจกรรมหน้าเสาธงจนถึงเวลา 08.30 น. หากนักเรียนมาไม่ทันเวลา จะต้องทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน เป็นต้น ส่วนการทำกิจกรรมหน้าเสาธงจะมีคุณครูประจำวันมาอบรม ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้กับนักเรียนทุกเช้า ซึ่งดำเนินการในลักษณะเป็นชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ บรรยากาศในโรงเรียนยังมีการให้ความรู้ทางด้านคุณธรรมติดอยู่ตามต้นไม้ในบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียน และทางเข้าโรงเรียนก็จะมีแนวคิดดี ๆ เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติ บริเวณพุทธสถานของโรงเรียนจะมีพระพุทธรูปประจำโรงเรียนให้นักเรียนได้เคารพกราบไหว้ และหน้าอาคาร 1 จะมีป้ายแสดงอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ “สามมา การวะ” ให้นักเรียนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน และ

ก่อนกลับบ้านเวลา 16.00 น. ของทุกวันนี้ นักเรียนจะมานั่งแถวและรับฟังโอวาทจากครู นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พบว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมให้กับ นักเรียนทุกคนในโรงเรียนโดยมีพระวิทยากรจากจังหวัดยโสธร โดยได้สร้างงบประมาณสนับสนุน จากองค์การบริหารส่วนตำบลกู่จาน โดยจัดกิจกรรมในวันที่ 29 – 30 มิถุนายน พ.ศ. 2555 และ ในวันเสาร์ อาทิตย์ ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะไปทำบุญกับผู้ปกครองเป็นประจำในลักษณะ ของวิถีชีวิตที่ยังคงมีความใกล้ชิดระหว่างบ้านกับวัด นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์คุณครูทำให้ทราบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เวลาอยู่ที่บ้านจะช่วยพ่อแม่ หรือผู้ปกครองทำงานบ้านเป็นอย่งดี โดยเฉพาะ ในฤดูทำนา และฤดูเก็บเกี่ยวที่โรงเรียนจะปิดเรียนประมาณ 10 วัน นักเรียนส่วนใหญ่จะไปช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่านักเรียนหลายคนเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนจะมีลักษณะเป็นคน ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน หลบหนีการเรียน แต่เมื่ออยู่ที่บ้านกลับช่วยเหลืองานบ้าน เป็นอย่งดี สามารถสรุปภาพรวมการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ผมจะร่วมกับคุณครู และชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะความรักโรงเรียน โดยเฉพาะความรักโรงเรียน มีจิตสาธารณะ ประหยัด อดออม กตัญญู รู้คุณ และมีสัมมาคารวะ เด็กบางคนอยู่ที่โรงเรียนดูเหมือนจะเกเรนะ แต่กลับไปบ้านส่วนใหญ่ จะช่วยงานพ่อแม่ดี..”

รหัส 01

“...ด้านคุณธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับดี แต่ยังมีบางส่วนต้องได้รับการแก้ไขปัญหา ที่เราพบคือ เด็กหลบหนีเรียน และก็มีทะเลาะวิวาทกับเด็กข้างนอกบ้าง แต่จุดเด่นของเด็กกู่จานคือ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำนา ทำงานบ้าน เลี้ยงวัวควาย เกี่ยวหญ้าให้วัวควาย นอกจากนี้ในฤดูทำนา หลายคนไปรับจ้างเกี่ยวข้าว เหมาเลยไร่ละ 600 – 800 บาท เรื่องนี้ต้องชมเด็กมากบางคนไปจอง ตั้งแต่ข้าวยังเขียวอยู่เลย ..”

รหัส 03

“...นักเรียนของเรามีคุณธรรมใช้ได้ แต่จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เวลาผู้ใหญ่ มาโรงเรียนเราก็ชมเด็กนะ โดยเฉพาะการไหว้การแสดงความเคารพ...”

รหัส 04

“...โรงเรียนจะส่งเสริมความมีสัมมาคารวะ เด็กส่วนใหญ่จะรักและสามัคคีกันดี มีความรักโรงเรียน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รุ่นน้องก็จะให้เกียรติรุ่นพี่...”

รหัส 17

สรุปได้ว่าจากการที่โรงเรียนได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศมาทดลองใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวมแล้ว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงเวลาอยู่ที่บ้านนักเรียนจะมีความรับผิดชอบสูง ช่วยพ่อ แม่ ผู้ปกครองทำงานบ้าน และในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอย่างดี สมควรได้รับการยกย่อง ส่วนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำลง และจะต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

2. หลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนกู่จานวิทยาคม จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนได้ยึดกรอบของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ของหลักสูตร หลักการ จุดหมาย สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และที่สำคัญคือ มาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดทั้ง 8 กลุ่มสาระ รวมถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการจัดเวลาเรียน และ โครงสร้างของหลักสูตร ตามที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้ แต่ในส่วนของการเรียนรู้เพิ่มเติม หรือรายวิชาเพิ่มเติม ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนนั้นเป็นไปตามศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ ในบางรายวิชาที่เหมาะสมกับ สภาพท้องถิ่น หรือความต้องการของนักเรียนโรงเรียนยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ อย่างสมบูรณ์มากนัก เช่น รายวิชาศิลปะ หรือเกษตรกรรม รวมถึงภาษาต่างประเทศที่ 2 นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนไม่มีคุณครูที่จบมาตรงสาขาวิชา และยังมี ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจ้างครูสอน ในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนจะเกิดจากการวางแผนร่วมกันของฝ่ายบริหาร ในการดำเนินการจะมีการประชุมโดยครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกัน เนื่องจากเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่ทุก ๆ กิจกรรม ครูก็จะมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนยังได้มีการเชิญศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ของโรงเรียน ส่วนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพของครูผู้สอนนั้น พบว่า ฝ่ายบริหารของโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งครูไปประชุม อบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองไม่ต่ำกว่าคนละ 3 ครั้ง ต่อภาคเรียน และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยฝ่ายบริหารได้สนับสนุน เกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีเข้ามาเสริมในห้องปฏิบัติการ เช่น กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย มีการใช้โปรเจกเตอร์ เครื่องฉายภาพทึบแสง และอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีการจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 2 ห้องเรียน ห้องดนตรี

พื้นเมือง และดนตรีสากล โรงฝึกงาน รวมทั้งสนามกีฬาหลายประเภทของโรงเรียน ทั้งฟุตบอล ฟุตซอล วอลเลย์บอล เทเบิลเทนนิส และเปตอง ห้องสมุดก็มีหนังสือเพิ่มขึ้น และมีคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับสืบค้นตามคำให้สัมภาษณ์ และโรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาและการแสดงออกตามความสามารถของตนเองตามคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เราพยายามที่จะพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรยังไม่ตามสภาพจริงมากนัก ตั้งใจไว้ว่าต่อไปจะเพิ่มวิชาเกษตรกรรมเพราะพื้นที่โรงเรียนเราพร้อม คงจะต้องรื้อหาครูมาสอนนักเรียน นอกจากนี้ ผมยังจะต้องกำกับติดตามการสอนของครูให้เข้มข้นมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านเทคนิควิธีสอนของครู บางคนยังต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นในด้านวิธีการสอนให้หลากหลายมากขึ้น ส่วนในด้านกิจกรรม ผมรู้ว่าเด็กที่นี่จะชอบดนตรี และกีฬาจึงได้พยายามส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนอย่างดนตรีก็เ็น ไปกลาง และวงสตริง ส่วนกีฬาที่จะมีหลายประเภทที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย และไปแข่งขันทั้งในระดับเขตพื้นที่ และระดับภาค...”

รหัส 01

“...การเชิญวิทยากรมาช่วยทำให้ครูมีความชัดเจนในหลักสูตรมากขึ้น ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันหลายอย่าง แต่หลักสูตรของเราเองยังไม่สอดคล้องกับท้องถิ่นมากนัก เพราะเราขาดครูในบางรายวิชา เช่น เกษตรกรรม ส่วนในด้านอื่น ๆ เราพบว่าเด็กจะชอบกีฬามาก ทุกคนจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสุข ช่วยกันจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกีฬาที่เห็นชัดเจนทุกสัปดาห์จะร่วมกันจัดตั้งเดินที่ อัมพจันทร์ กองเชียร์ ฟี ๆ ก็จะดูแลน้อง นอกจากนี้ ก็เห็นจะเป็นดนตรีที่เด็กชอบ รวมทั้งการแสดง และการฟ้อนรำในงานประเพณีต่าง ๆ...”

รหัส 02

“...ในการจัดการเรียนการสอน ผมจะเน้นให้วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้รู้ว่าใครอยู่กลุ่มเรียนเก่ง ปานกลาง หรือว่าอ่อน และให้พยายามใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเด็ก และบันทึกหลังการสอนว่ามีอะไรที่จะต้องพัฒนาอีกบ้าง...”

รหัส 10

“...โรงเรียนมีสื่อการสอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ดีขึ้น เรียน ม.ปลายก็มีการทดลองเพิ่มมากขึ้น...”

รหัส 17

“...ครูส่วนใหญ่ก็ตั้งใจสอนดี แต่ผมอยากให้โรงเรียนพัฒนาครูในการใช้เทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และอยากให้ครูช่วยดูแลเด็กที่หลบหนีเรียน เพราะยังมีอยู่ที่หลบไปอยู่ตามไถรอบ ๆ โรงเรียน...”

รหัส 24

“...อยากให้ครูสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพราะเด็กแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่โดยรวมแล้วมีความพึงพอใจในการสอนของครูค่ะ...”

รหัส 30

สรุปได้ว่าในด้านหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้น โรงเรียนมีการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ และคอมพิวเตอร์ แต่โรงเรียนมีข้อจำกัดในด้านวิชาเกษตรกรรมที่ยังไม่มีครูที่จบตรงสาขามาสอนนักเรียน ส่วนในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น ครูที่โรงเรียนแห่งนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ครูได้นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากขึ้น

3. อาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการสังเกตของผู้วิจัยกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม พบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีการเปลี่ยนแปลง และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การทำสื่อการเรียน และอาคารประกอบใหม่ โดยเน้นสีที่มีความสดใส สร้างบรรยากาศเร้าความสนใจให้กับนักเรียน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น มีการตกแต่งต้นไม้ในโรงเรียน ให้มีความสวยงาม และคิดป๊อให้ความรู้ และคุณธรรม มีการสร้างซุ้มสำหรับพักผ่อน และเป็นที่อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมของนักเรียน จัดป้ายนิเทศให้ความรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ ติดตั้ง WI - FI เพื่อให้ให้นักเรียนใช้สืบค้นข้อมูลและเรียนรู้จากกระดานอินเตอร์เน็ตรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน สรุปความคิดเห็น ต่าง ๆ ได้ ดังนี้

“...ผมพอใจนะที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกระดานอินเตอร์เน็ตที่โรงเรียนจัดให้ ตั้งใจไว้ว่าถ้ามีงบประมาณจะสร้างลานอเนกนันทน์ให้กับนักเรียนได้มานั่งอ่านหนังสือ มาทำการบ้าน หรือทำงานที่ครูมอบหมาย อยากเห็นภาพเด็กกุ้งจานรักการเรียนเพิ่มมากขึ้น...”

รหัส 01

“...ผู้อำนวยการจะให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น มีสีสนสวยงาม มีการนำชมสำหรับอ่านหนังสือของนักเรียน และที่สำคัญท่านต้องการให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้นจากระบบ WI - FI ของโรงเรียน...”

รหัส 02

“...เรื่อง ICT เด็กที่เก่งมากขึ้นนะ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเด็กจะเริ่มมีมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนม.ปลาย...”

รหัส 04

“...ชอบโรงเรียนที่มีบรรยากาศที่เงียบสงบดี บรรยากาศร่มรื่น อากาศก็สดชื่น มีชมให้เด็กได้นั่งพักผ่อน...”

รหัส 16

“...ดีค่ะ โรงเรียนติดตั้ง WI - FI ทำให้สะดวกในการค้นหางานและสิ่งที่เราต้องการรู้...”

รหัส 22

“...หลวงพ่อบอกว่าโรงเรียนมีบรรยากาศที่ร่มรื่น และสิ่งแวดล้อมใช้ได้นะ มีอินเตอร์เน็ตที่ดี แต่ต้องสอนให้เด็กรู้จักใช้ เพราะมันมีทั้งคุณ และโทษ...”

รหัส 25

“...โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเหมาะสมนะ ขอตอนต้นมันปลาเวลาออกดอก แล้วสวยงามมาก และดีมากเลยค่ะที่โรงเรียนติดตั้ง WI - FI ทำให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น...”

รหัส 28

สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีการทำสื่อการเรียน อาคารประกอบให้มีสีสันสดใส มีการจัดมุมที่นั่งสำหรับนักเรียน มีป้ายนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียน และโรงเรียนมีจุดเด่นที่มีระบบอินเตอร์เน็ตที่ดี และพร้อมในการให้บริการนักเรียนในการศึกษาหาความรู้ ท่ามกลางบรรยากาศของโรงเรียนที่ร่มรื่น เงียบสงบ เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน

4. โรงเรียน และชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษา

ในด้านความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนภูพานวิทยาคม โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะพบว่า โรงเรียนกับชุมชนให้ความร่วมมือกันดีในทุก ๆ เรื่อง ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นทำปรึกษาให้กับโรงเรียนในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงการอนุมัติการใช้แผนปฏิบัติการประจำปี 2555 ของโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ส่วนผู้ปกครอง

นักเรียนก็จะให้ความร่วมมือเข้าร่วมเป็นอย่างดี ในการประชุมผู้ปกครองในภาคเรียนที่ 1 รวมทั้งโรงเรียนภูจานวิทยาคมเองก็มีการดำเนินการให้ครูที่ปรึกษาทุกคนอยากเยี่ยมบ้านนักเรียนจนครบ 100% แต่ปัญหาสำคัญที่โรงเรียนพบอยู่คือ การที่นักเรียนจำนวนมากไม่ได้อยู่กับพ่อแม่โดยตรง เนื่องจากไปทำงานที่กรุงเทพฯ ทำให้ต้องอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง โดยพ่อแม่ส่งเงินมาเรียนหนังสือ และในส่วนของ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนจะได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งจากองค์การบริหารส่วนตำบลภูจาน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน เช่น การเข้าค่ายคุณธรรม การอบรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และการจัดการแข่งขันกีฬาเยาวชนตำบล และการสร้างสนามกีฬาให้กับโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สถานีอนามัย) ในการร่วมมือกันดูแลสุขภาพนักเรียน และการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย รวมถึงการได้รับการสนับสนุนเงินค่าไปจากชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

“...อปท.ภูจานก็จะดูแลงบประมาณสนับสนุนโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ทางวัดบ้านภูจาน และชุมชนก็จัดเงินที่ได้จากผ้าป่า หรืองานบุญบั้งไฟมาสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเป็นประจำทุกปี ชุมชนของเราดูแลโรงเรียนเป็นอย่างดีมาตลอดครับ...”

รหัส 01

“...ผู้คนที่นี้มีน้ำใจ แบ่งปันกันสูง เศรษฐกิจไม่ดี แต่มีน้ำใจมาก ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนดีมากเรียกว่าเต็มทีนะ นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. เกี่ยวกับด้านกิจกรรมนักเรียน และสถานีอนามัยจะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนดีมากในการดูแลสุขภาพนักเรียน และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนร่วมกันอยู่เสมอ...”

รหัส 03

“...การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน อปท. วัด ผมว่าพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอด ผมเองได้นำดนตรีของโรงเรียนไปร่วมงานกับชุมชนเป็นประจำ ผมคิดว่าชุมชนไว้วางใจโรงเรียนมากนะครับ...”

รหัส 09

“...ชุมชนให้ความช่วยเหลือดีมากค่ะ โดยเฉพาะการจัดผ้าป่ามาพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน...”

รหัส 14

“...หนูคิดว่าโรงเรียนเราเข้ากับชุมชนได้ดีนะคะ ดูจากงานต่าง ๆ ก็ช่วยเหลือกันเสมอ และเรามีพระธาตุคู่งานเป็นศูนย์รวมจิตใจ...”

รหัส 16

สรุปได้ว่า โรงเรียนภูจานวิทยาคมได้ร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลภูจานจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และกิจกรรมด้านการแข่งขันกีฬา ได้รับการดูแล และส่งเสริมสุขภาพนักเรียนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สถานีอนามัย) และได้รับเงินสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด และพัฒนาการศึกษาจากวัดบ้านภูจาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนจะยังไม่ดีมากนัก แต่ก็ยังให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่เสมอ

5. ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้ามาทำการศึกษาที่โรงเรียนภูจานวิทยาคม โดยการสังเกต และ สัมภาษณ์ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาคุณภาพ พบว่า ครูทุกคนของโรงเรียนภูจาน วิทยาคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามตัวชี้วัด และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้อำนวยการโรงเรียน และฝ่ายบริหารทุกคนสนับสนุน และส่งเสริมให้ครูไปประชุม อบรม สัมมนา ทั้งใน และนอกสถานศึกษาไม่ต่ำกว่าคนละ 3 ครั้ง ต่อภาคเรียน โดยส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับด้านวิชาการ หลักสูตร และการจัดการสอน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน และที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับหน้าที่พิเศษ นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนตามที่โรงเรียนมอบหมายจากการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนที่ผ่านมา โรงเรียนได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาโดยไปประชุม อบรม สัมมนาทุกคน โดยรวมจะเน้นให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นพิเศษ อยากเห็นครูได้นำวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนานักเรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนักในเรื่องนี้...”

รหัส 01

“...ครูของเราได้รับการพัฒนามากนะ ผู้อำนวยการจะส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เรายังมีการนิเทศการสอนของครูโดยเฉพาะในการประชุมโรงเรียน จะเน้นเรื่องการช่วยกันยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น คิดว่าครูส่วนใหญ่เลยนะคนที่ทุ่มเทให้กับการสอนและรับผิดชอบต่อนักเรียน แต่อาจจะยังมีบางส่วนที่ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทุ่มเทมากยิ่งขึ้น...”

รหัส 02

“...ผู้อำนวยการจะส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตลอดทั้งการไปประชุม อบรม สัมมนา ท่านตั้งใจที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก อยากให้ครูสอนแบบเข้มข้น แต่ด้านการจัดการเรียนการสอนนี้เราคงจะต้องพัฒนาอีกมากพอสมควร...”

รหัส 03

“...ผมได้ความรู้จากการไปอบรมมาจนกระทั่ง โดยเฉพาะตอนที่โรงเรียนส่งไปอบรม การพัฒนาการสอนคอมพิวเตอร์ที่กรุงเทพฯ...”

รหัส 05

“...ในภาคเรียนที่ผ่านมา โรงเรียนมาพัฒนาครูโดยตลอดนะคะ ทั้งจัดอบรมในโรงเรียน ด้านหลักสูตร และที่เกี่ยวกับงานวิชาการ รวมทั้งไปอบรมนอกโรงเรียนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่าคนละ 3 - 4 ครั้ง...”

รหัส 06

“...โรงเรียนจะส่งครูไปอบรมพัฒนาตนเองตามงานที่รับผิดชอบ และให้สรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนเมื่อสิ้นภาคเรียน...”

รหัส 07

สรุปได้ว่าในด้านการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพนั้น โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูทุกคนได้มีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการประชุม อบรม และสัมมนาตามเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ครูในโรงเรียนบางส่วนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นยังได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ศึกษาต่อทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

6. โรงเรียนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการศึกษาการบริหารให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม ผู้วิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ภายใต้การให้คำปรึกษา และข้อคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน โรงเรียนมีความตั้งใจที่จะส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษ และยโสธร) โดยมีคณะครูเป็นผู้จัดเตรียม และฝึกซ้อมนักเรียนในการเข้าร่วมการแข่งขัน ในระหว่างวันที่ 10 - 12 กันยายน พ.ศ. 2555 ผลของการแข่งขัน พบว่า นักเรียน

ของโรงเรียนกู่จานวิทยาคมได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง จำนวน 15 รายการ ซึ่งเพิ่มขึ้น
จากปีการศึกษา 2554 ที่ได้เพียง 9 เหรียญทอง ตามตารางการเปรียบเทียบ ดังนี้

ตารางที่ 11 ผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
ประจำปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนกู่จานวิทยาคมที่ได้ระดับเหรียญทอง

กลุ่มสาระ	รายการ	ระดับ	หมายเหตุ
คณิตศาสตร์	โครงการคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาตอนต้น	
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มารยาทไทย	มัธยมศึกษาตอนต้น	
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	สร้าง Webpage ประเภท cms	มัธยมศึกษาตอนต้น	
	โครงงานคอมพิวเตอร์	มัธยมศึกษา	
	ประเภทซอฟต์แวร์	ตอนปลาย	
	อัจฉริยะไอที คอมพิวเตอร์	มัธยมศึกษา	
		ตอนปลาย	
การศึกษาพิเศษ	นักอ่านข่าวรุ่นเยาว์	ไม่จำกัดช่วงชั้น	ได้เป็นตัวแทน แข่งขันระดับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	การวาดภาพด้วยโปรแกรม	มัธยมศึกษาตอนต้น	
	คอมพิวเตอร์กราฟิก (Paint)		
	มารยาทงามอย่างไทย	มัธยมศึกษาตอนต้น	
	วาดภาพระบายสี	มัธยมศึกษาตอนต้น	

ตารางที่ 12 ผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
ประจำปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคมที่ได้ระดับเหรียญทอง

กลุ่มสาระ	รายการ	ระดับ	หมายเหตุ
คณิตศาสตร์	คณิตคิดเร็ว	มัธยมศึกษา	ได้เป็นตัวแทน
		ตอนปลาย	แข่งขันระดับภาค
ภาษาต่างประเทศ	โครงการคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาตอนต้น	คะแนนออกเฉียงเหนือ
	พูดภาษาอังกฤษ	มัธยมศึกษาตอนต้น	
	Impromptu Speech		
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	เล่านิทาน Story Telling	มัธยมศึกษาตอนต้น	
	โครงการอาชีพ	มัธยมศึกษา	
		ตอนปลาย	
	โครงการคอมพิวเตอร์	มัธยมศึกษาตอนต้น	ได้เป็นตัวแทน
วิทยาศาสตร์	ประเภทซอฟต์แวร์		แข่งขันระดับ
			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	โครงการวิทยาศาสตร์	มัธยมศึกษาตอนต้น	
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ประเภทสิ่งประดิษฐ์		
	มารยาทไทย	มัธยมศึกษาตอนปลาย	
สุขศึกษาและพลศึกษา	การตอบปัญหาสุขภาพ	มัธยมศึกษาตอนปลาย	
ภาษาไทย	การกล่าวสุนทรพจน์	มัธยมศึกษาตอนปลาย	
การศึกษาพิเศษ	การเล่านิทาน	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ได้เป็นตัวแทน
	นักอ่านข่าวรุ่นเยาว์	ไม่กำหนดช่วงชั้น	แข่งขันระดับ
	มารยาทงามอย่างไทย	มัธยมศึกษาตอนต้น	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	ขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง	มัธยมศึกษาตอนต้น	เฉียงเหนือ
	วาดภาพระบายสี		ทุกรายการ

จากตารางที่ 11 และตารางที่ 12 ซึ่งเป็นผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 ประจำปีการศึกษา 2554 และ ประจำปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนกุฉินาควิทยาเขตที่ได้ระดับเหรียญทองเพิ่มสูงขึ้น แสดงให้เห็นถึง พัฒนาการของโรงเรียนที่มุ่งมั่น และพยายามที่จะสร้างนักเรียนของโรงเรียนให้มีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนกุฉินาควิทยายังมีผลงานดีเด่นในการพัฒนา นักเรียนในกลุ่มการศึกษาพิเศษเรียนร่วมคือ เป็นนักเรียนกลุ่มที่บกพร่องทางการเรียนรู้ หรือ เรียนรู้ได้ช้า อ่านหนังสือไม่คล่อง และกลุ่มสมาธิสั้น ซึ่งเป็นการคัดกรองเด็กโดยใช้เครื่องมือ และ วิธีการวัดจากศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดยโสธรมาส่งเสริม และพัฒนาโดยครูคณิตศาสตร์ และครู ภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิด และทักษะการอ่านให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ใช้ความรัก ความเข้าใจ และการเสริมแรงมาใช้ในการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเข้าร่วมแข่งขัน ทักษะทางวิชาการจนได้รับรางวัลเหรียญทอง และยังได้เป็นตัวแทนของเขตพื้นที่การศึกษา ไปแข่งขันต่อในระดับที่สูงขึ้นคือ ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผลการเข้ามาทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่า โรงเรียนกุฉินาควิทยายังได้ส่งเสริมการกีฬาให้กับนักเรียนอย่างเต็ม ตามศักยภาพ กีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนมากที่สุดคือ กีฬาเปตองที่ได้รับรางวัลทั้งในระดับ เขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษามัธยมศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดตามคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ผลงานดีเด่นของโรงเรียนเราคือ การพัฒนาเด็กกลุ่มพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็ก ที่บกพร่องทางการรับรู้ สมาธิสั้น โดยเราประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดยโสธร ใช้เครื่องมือวัด และนำมาคัดกรอง จากนั้นจึงพัฒนาพวกเขาอย่างต่อเนื่อง ครูที่รับผิดชอบ หุ่นเทมากนะ...”

รหัส ส 03

“...ผมว่าที่ได้รางวัลมากขึ้นเกิดจากความตั้งใจของครูนะครับ โดยเฉพาะการเห็นเพื่อน ในโรงเรียนสร้างเด็กจนประสบผลสำเร็จ และพัฒนางานของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ คิดว่า เกิดจากการที่ ผู้อำนวยการส่งเสริมให้ไปประชุม อบรม สัมมนา ทำให้ได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น และเกิดเป็นแรงบันดาลใจของครูต้องจะประสบความสำเร็จครับ...”

รหัส ส 04

“...ผู้อำนวยการจะส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจในการที่ครูตัวนักเรียนที่เข้าร่วมแข่งขันทักษะ ทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ทั้งวัสดุอุปกรณ์ ดูแลการฝึกซ้อม และไปให้กำลังใจในระหว่างแข่งขัน ส่วนครูก็มีความตั้งใจทุ่มเทมากขึ้น พยายามแก้ไขข้อผิดพลาดจากปีที่ผ่านมา...”

รหัส ส 06

“...ฝ่ายบริหารมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนให้มีผลงานดีเด่นมากครับ ท่านจะสนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม สอบถาม จัดสรรงบประมาณ และมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน ผมเองได้รับ มอบหมายร่วมกับครูคณิตศาสตร์ให้ดูแลกลุ่มเด็กพิเศษเรียนร่วมก็พยายามที่จะพัฒนา และส่งเสริม ให้เด็กกลุ่มนี้ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ เราจะต้องใช้ความรัก ความเข้าใจ และการเสริมแรง ให้กับนักเรียนจนพวกเขามีการพัฒนาขึ้นทั้งทางด้านทักษะการคิด และทักษะทางภาษา ภูมิใจนะครับ ที่มีส่วนทำให้พวกเขาได้รับรางวัลจากการแข่งขันทักษะทางวิชาการในระดับต่างๆ ...”

รหัส 08

“...ผู้อำนวยการจะส่งเสริมนักเรียนมุ่งเน้นพัฒนาความสามารถนักเรียน อยากให้โรงเรียน มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และอยากให้นักเรียนมีเวทีในการแสดงออก และการแข่งขัน...”

รหัส 17

สรุปได้ว่า โรงเรียนกุฉินทวิทยาคมมีเป้าหมายสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับ โดยเริ่มต้นจากการแข่งขันทักษะทางวิชาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมแข่งขัน และพบว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 นักเรียนมีผลงานดีกว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 อย่างชัดเจน โดยเฉพาะจุดเด่นของโรงเรียน คือ การพัฒนาทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเด็กพิเศษเรียนร่วมที่ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ และสมาธิสั้น โดยมีคุณครูที่มีความเข้าใจ อดทน ตั้งใจ และทุ่มเทดูแลเอาใจใส่ อย่างจริงจังต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพได้มีโอกาสร่วมแข่งขันแสดงความสามารถได้รับรางวัลในการแข่งขันทักษะทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 28 และได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนไปแข่งขันในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และระดับชาติต่อไป

จากการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะพบว่า รูปแบบการบริหารให้เป็นโรงเรียน คุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่นำมาใช้ที่โรงเรียนกุฉินทวิทยาคมในครั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้ว จะประสบผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ยกเว้นในด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำลงละจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น อย่างเร่งด่วนรายละเอียดตามตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 ผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์ปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูจานวิทยาคม

การพัฒนาคุณภาพขอโรงเรียน	ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินการ
1. นักเรียนมีคุณธรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ดีขึ้น	- ร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่ผ่านการอบรมคุณธรรม จริยธรรม และเกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษา - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2554 และ เป็นไปตามมาตรฐานสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28	เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ ไม่เป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้
	- ร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตามระเบียบของโรงเรียน - ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้
2. โรงเรียนมีหลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการ จัดการการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ	- โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา ที่เ็นไปตามหลักการ และ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2551 และสอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

การพัฒนาคุณภาพขอโรงเรียน	ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินการ
2. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ	- ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
	- ร้อยละของจำนวนครู และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
	- ร้อยละของจำนวนครู และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ผลิตสื่อ/นวัตกรรม/เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
	- โรงเรียนมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการบริหารจัดการศึกษา	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. โรงเรียนมีอาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	- โรงเรียนมีอาคารเรียน และอาคารประกอบอย่างเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการศึกษา	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
	- โรงเรียนมีบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และนักเรียน	เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

การพัฒนาคุณภาพขอโรงเรียน	ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินการ
3. โรงเรียนมีอาคารสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	- โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาบรรยากาศ และ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม - โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริม และสนับสนุน ให้นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน	- เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ - เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้
4. โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกัน จัดการศึกษา	- โรงเรียนร่วมมือกับคณะกรรมการ สถานศึกษาของโรงเรียนพัฒนา คุณภาพการศึกษา - โรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครอง นักเรียนพัฒนาคุณภาพ ของนักเรียน - โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกัน จัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุน การศึกษาของโรงเรียน และชุมชน - โรงเรียนสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน	- เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ - เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ - เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ - เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้
5. ครู และบุคลากรได้รับ การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ	- ร้อยละของครู และบุคลากร ผ่านการประชุม/ อบรม/ สัมมนา ในด้านการจัดการเรียนการสอน - ร้อยละของครูและบุคลากร ที่ผ่านการศึกษาดูงานจากโรงเรียน ต้นแบบ	- เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ - เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

การพัฒนาคุณภาพขอโรงเรียน	ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินการ
5. ครู และบุคลากร ได้รับ การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ	- ร้อยละของครูและบุคลากรที่ ได้รับการพัฒนาด้านการใช้ คอมพิวเตอร์จัดการเรียนการสอน	เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้
	- ร้อยละของครูและบุคลากรที่ได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการจัด กิจกรรมการสอนในโรงเรียน	เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้
6. โรงเรียนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ ยอมรับของสังคม	- รางวัลของโรงเรียนที่ได้รับตั้งแต่ ระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่ การศึกษาขึ้นไป	เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้
	- รางวัลของนักเรียน ที่ได้รับตั้งแต่ ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น ไป	เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้

จากตารางที่ 13 ซึ่งเป็นตารางแสดงผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์ปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูพานวิทยาคมที่ได้มีการกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดของความสำเร็จไว้อย่างชัดเจนตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จตามที่โรงเรียนได้กำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดไว้ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาครู และบุคลากร และการพัฒนาโรงเรียนให้มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ แต่ที่พบว่ายังไม่เป็นไปตามตัวชี้วัด และเป้าหมาย คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์ปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนภูพานวิทยาคมมาที่ผู้วิจัยนำมาทดลองใช้ในครั้งนี้ โดยภาพรวมแล้วนับว่า ได้ผลการทดลองที่สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพดีขึ้นได้ เพียงแต่จะต้องเพิ่มกลยุทธ์การปฏิบัติบางอย่างที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และจากการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล การสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยค้นพบข้อมูลที่จะนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารที่นำมาทดลองใช้ในครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยโรงเรียนกู่จานวิทยาคมจะต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นโรงเรียนคุณภาพดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เหตุผลเพราะนักเรียนจำนวนมากของโรงเรียนมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เด็ก ๆ ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่จะอาศัยอยู่ญาติพี่น้อง หรืออาศัยอยู่คนเดียว โดยมีเพื่อนบ้านช่วยดูแล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยคุณครูที่ปรึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการสร้างความรัก ความอบอุ่นให้กับนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างแท้จริง ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนที่แม้จะอยู่กันคนละพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และจะต้องสวมบทบาทเป็นครูแนะแนวที่คอยดูแลให้คำปรึกษา และสร้างทัศนคติในการเรียน และการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมให้กับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น 2) ในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพราะนักเรียนมีความแตกต่างกันในด้านการเรียนรู้ และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ยังไม่ดีนัก และเรียนรู้ได้ช้า ทั้งนี้ นักเรียนที่เรียนดี และมีความพร้อมทางครอบครัวจะเดินทางไปเรียนยังตัวจังหวัด หรืออำเภอ ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของนักเรียน และในด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียนของนักเรียนครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการวัด และประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนที่ผลการเรียนไม่ดีได้มีการพัฒนาการเรียนรู้อีก และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ และจะส่งผลให้นักเรียนมีความสุขเมื่อได้มาเรียนในโรงเรียน และ 3) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และการสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนกู่จานวิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและยังคงขาดครูในบางสาขาวิชา ทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการร่วมมือทางวิชาการ สร้างความร่วมมือกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพสูงในการจัดการศึกษา หรือร่วมมือกับองค์กรทางวิชาการ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษา รวมทั้งการเข้าร่วมโครงการพิเศษในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่จะส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในด้านงบประมาณปัจจุบัน โรงเรียนได้รับงบประมาณอุดหนุนจากทางราชการจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยังมิฐานะยากจน ถึงแม้โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนแต่ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องสร้างเครือข่ายเพิ่มเติมจากภายนอก ชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพที่สมบูรณ์แบบได้ในอนาคต

สรุปได้ว่า การนำรูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศมาทดลองใช้ที่โรงเรียนกุ้งจานวิทยาคมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการวิจัยในการนำไปพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพที่มีความสมบูรณ์ และคาดว่าจะได้ผลดีในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น มีดังนี้คือ 1) โรงเรียนต้องมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง 2) โรงเรียนต้องมีระบบการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน และ 3) โรงเรียนต้องมีการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และงบประมาณกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อค้นพบมาสรุปเป็นรูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพที่มีความสมบูรณ์ และเหมาะสมมากขึ้น และเป็นรูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่คาดว่าจะได้ผลดีในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ดังภาพที่ 35

